ЦIЕЙ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН, ХЬАМСАРА КХАЛНАХ!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ПIАЬРАСКА, 8 март, 1974 шу. • №30 (5326). • Мах 2 кеп.

СОВЕТСКИ КХАЛНАХАГА

Деза новкъостий кхалнах!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дIайха моаршал а луш, дег тIара даькъала дувц шун, сийлахьча къахьегамхой, сийлахь-йоккхача социалистически Даьхен дизза долча патриоткай. Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха ди — дерригача дунен тIарча кхалнаьха цхьоагIонни интернациональни солидарностен цIей.

Советски мехко шерреи дездеши белгалдоаккх 8 Марта ди, социалистически общества материальнии духовнии рузкъаш дебадеча, кхувш йоагIача тIехьенна кхетам луча доккха дакъа лацарах кхалнаха дег тIара баркал а оалаш. Шоай уйлаш, къахьегам, знанеш советски кхалнаха дIател коммунизм хьалъяра гIулакха. Граждански декхар чIоагIа кхета а деш болх бу цар экономика, Iилма, культура тайп-тайпарча сферашка, хьинаре общественни гIулакхаш леладу, тIехдика къахьегарца хьоккхамаш а гойташ.

КПСС Центральни Комитето раьза хинна белгалдоаккх, советски кхалнаьха социалистически сакхетам, цар къахьегама энтузиазм халкъа боахам дегIабоалабеча доккхий толамаш дахарца белгалдаьккхача нийслагIча пятилетка кхоалагIча шера кердача низаца хьагучаяьнна хилар. Даьхено бе боагIача тайпара мах баьб ший мехкараштa карагIдаьннача дикача гIулакхий. Эзараш болча къахьегача кхалнаха орденаши медалаши еннай, царех дукхачарна Социалистически Къахьегама Турпала сийлахьа цIи еннай. Сийлеи хоастами хилба шоана, ударницаш, социалистически яхье хьалха латтараш!

Советски кхалнаха шоай дег тIара, дулхах-цIех дола гIулакх санна тIанйцай кхоачашъяьчул тIехьагIа пятилетка толаме чакхъяккхара къоастамбеча лоархIаме йола КПСС ЦК декабрьски (1973 шера) Пленума решенеш, карарча шера декхараш. КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, миллионаш бола кхалнах Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъебахаб, селханарчул дикагIа тахан болх бе гIерташ ба. ДIахо а вай сийлахь Дай-мохк массе оагIорахьара тоабара тешаме гIулакх долда, деза кхалнах, шун сийрдача сакхетамои камаьршача талантои, шун беркатеча кулгаша!

Са ца кходеш къахьегаш, хьинаре общественница йола советски кхалсаг массаза хила а хиннай, йолаш а я кхувш йоагIача тIехьенна эггара хьалха кхетам лур. Берий терко а йоакхо а еш, царна наьна йIовхал а телаш, кхалнаха уж хьалкхеду унахцIена, са паргIата долаш, советски сага дикагIдола гIулакхаш доахкаш — коммунизмана мутIахьа долаш, лакха сакхетам болаш, къахьегам дукхабезаш, Даьхенца цIаккха боврбоаца безам болаш, кIоарга интернационализма уйла йолаш хьалкхеду уж. Дерригача халкъа баркал хилда шоана, кхалнах-ноаной, оаш хIара денна, кIаьд ца луш, беркате къахьегарах, наьна дог долаш шо хиларах, дезал чIоагIбара хадданза оаш йоакхо ярах!

Социализмо овлангара денз хийцад обществера кхалнаьха хьал, политически социальнии вахара дерригача доакъошка цхьатарра бокъонаш цар хулга Iалашдаьд, царна хьалхашка шерра торонаш хьайийллай образовани яккхараи талантaш хьаелларaи, нана ираз долаш яхаргйола хьалаш вIаштIехьдаьхад. Коммунистически парте долла хIама ду кхалнаьха къахьегамеи бытеи хьалаш шерра-шера дикагIа хилийтара, шоай хьинар айде, беркате къахьега, общественни гIулакхаш леладе, бераштa кхетам бала парга кхы а дукхагIа торо хилийтара.

Советски кхалнаьха дегаша къоабалъеши кхетаеши я вай парте хьаоттаяь машара Программа. Цар дег тIара къоабалъю социалистически содружество чIоагIъяра, къамаш мукъадахари социальни прогресси бахьан долаш халкъаша лоаттабу къовсам хьаллацара, дунен халкъашта юкъера кхоххам кIоаргагIа кIаьдбара, массане юкъара нийсхон машар Iалашбара тIаерзаяь КПСС арахьара инициативни политика. Советски Союза Коммунистически парте социализма мехкий вежарашха йолча партешца цхьана дIахо а тIагIертта чакхйоахаргья ленински арахьара политика, хьинаре къовсам лоаттабергба адамле термоядерни тIема кхерама кIалхаръяккхар духьа, дунен тIара машар чIоагIбар духьа.

Интернациональни декхара тешаме болча советски кхалнаха социалистически мехкашкарча шоай подругашцара шоай доттагIал чIоагIду, дерригача континенташкарча къахьегача кхалнахацара бувзамаш шерду.

КПСС Центральни Комитет дог тийша я, уж доттагIала бувзамаш машара, демократе, къаман лоIама, социализма гIулакх котдаккхар духьа хадданза дегIаухаргхиларах.

Ер сийрда бIаьстен цIей долча дийнахьа тхона лов, деза советски кхалнах, шо могаш-маьрша дахар, къахьегаме оаш керда толамаш дахар, доккхача иразереи дог гIозен вахар шун хилар.

Даькъала хилда Дунен халкашта юкъера кхалнаьха ди — 8 Март!

Хоастам хилба советски кхалнаха!

Даькъала хилба дерригача дунен тIара къахьега кхалнах!

ЧIоагI а лойла, тоа а лойла вай социалистически Даьхе!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет.

20 АПРЕЛЕ—ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

Дуккха балхаш дергда

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлоша чIоагIа раьза хинна хьаллацад 20-ча апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIадоладаь дика гIулакх. Цу дийнахьа заводе къахьегаш хургва 2164 болхло.

Ремонтни производства болхлоша шоай низаца вIашагIйолларгья «Двухэтажка» яхача трамвайш сецача моттигера павильон, хIаьта «Кирпични завод» яхача трамвайш сецача моттигера павильон вIашагIйоллара мел эша оатхалаш кийчъергья. Мехкдаьтта чакхдоахача установкашта ремонти реконструкции еча а дакъа лоацаргда цар. Цул совгIа болх бе йиш йолаш кийчъергья разгрузочни площадка, цигара да эшаш йола оборудовани дIаяьккха мукъайоаккхаргья из, цIи чIоагIа ловш йола вагон кирпишк вIашка а етта дIаоттаергья.

Цу дийнахьа завода кСв, наькъаш цIендеш лостам бергба, кIир тохэргья, операторни помещенешта, бытовкашта. Заводa коа керда дIайогIаргья 200 га.

Къахьегама цIей долча дийнахьа къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьега лерхI мехкдаьтта чакхдоахараша. Шоаш мел даьккха алапи пятилетка фонда юкъехьоргда цар.

И. МАЙТАК.

Даьхенна — дукхагIа рузкъа

ЧIоагIа раьза хинна хьаллаьцар 20 апреле В. И. Ленин ваь 104 шу дизара хетадаь коммунистически субботник дара Москверча хьалха латтача предприятей коллективаша дIадоладаь гIулакх Сунженски районерча Орджоникидзе цIерагIча лоаман колхоза къахьегамхоща.

«Щеча суббота» накъа болхача деношка хьинар айдаь, къахьегама овсарле лакхъеш укх шера гIанйца декхараш кхоачашдеш ба колхозхой. Цар дош деннад пятилетка къоастамбеча шера хIара гектара тIара 24 центнер йоаккхаш цхьа эзар гектар совгIа долча кхашкара фийг бола ялат даккха, цунах 800 тонн паччахьалкхенга дохка, хIара Iаттагара 1600 килограмм шура яккха, 400 тонн шура, 120 тонн дулх паччахьалкхенга дохка.

Уж декхараш кхоачашде торонаш йолаш я колхоз. Дика лард еллай кердача шера ялат хьувкъадара. ХIанз чуйнна бIаьстана кийчо еш ба укхаза. Лакхара хьокхамаш долаш болх бу механизатораша Оздоев Хьамида, Хашиев Хьамида, шофераша Боков Махьмада, Гайтукаев Ахьмада.

Масса хана санна шоашкара хьокхамаш гойташ къахьег колхоза хьайбаш леладераша — дояркаша Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Оздоева Хамсата, Гароева Эсета, Костоева Хадчата, Тумгоева Хаде, Iаьсий леладеча Попович Марияс, кхычар.

Коммунистически субботник долча дийнахьа къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьийга даьккхар пятилетка фонда юкъедахьа лерхI колхозхоша.

С. СУЛТАНОВ.

Мукъа мел волчо къахьегаргда

Сийлахь-воккхача баьчча Владимир Ильич Ленин ваь 104 шу дизара сийна хьатIабоагIача апрель бетта 20 дийнахьа Ерригсоюзни субботник де аьнна москвичаша даь кхайкарал шоашта дага хинна хIама а лерхIаш хьаллаьцар тха завода болхлоша.

Цу дийнахьа балха арабаргба тха завода сменагIа балха боаца берригa болхлой. Цхьа эзари ах эзаьи гаргга болча болхлоша къахьегаргда завода цехашка коз, завода хьатIадоагIача наькъашка. Пятилетка фонда чотагIа дукха продукци арахецаргья, завода цехашка цхьалхо ергья, завода ков а цунна хьатIадоагIа наькъаш а цIендергда, гаьнаш, кIотарган дIайогIаргья, газонаш ергья.

Дика чакхдаккха лерхI тха болхлоша Ерригсоюзни коммунистически субботник.

А. ДАВЫДЕНКО,
А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода парткома секретарь.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

НийслагIча пятилетка диълагIча шера плани тIанйца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьча «Чечингсельстрой» треста гIишлонхоша, доаха къахьегама толамаш денгара денга дикагIа хул. ГенподрядагIа гIишлон-монтажии балхаш дара шин бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа цар чакхдаьхад 50 эзар совгIа маьхера гIишлон балхаш. Шоай низаца гIишлон-монтажни балхаш дара шин бетта план а дикка тIеххкоачашъяьй цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа дир 73 эзар сома маьхера гIишлон-монтажни балхаш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннeи социалистически яхье хьалха латташи я Бархударов Игорь Григорьевич, Висаитов Мурат Саакаевич, Нанахаев Iалаш Нанахаевич керте латтача дIа-юха лелача механизированни колоннай коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Хьайбаш леладерий гIулакхаш

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча соцамах хьайбашкара йоала продукташ дукхагIа яхара Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъа а баха дулх, шура, фуаш, тха доаккхилга алсамдоаккхаш, продукцега дIадодар кIезигдеш къахьегаш ба вай республикера юрта боахама къахьегамхой.

ХIанз хьайбаш Iангардоалаш латт. Чакхбаьннача шин бетта дика хьоккхамаш долаш къахьийгад хьайбаш леладераша. Дог тийша ала йиш я укх шера хьалхарча квартала планаш толамца кхоачашъергья аьнна.

1-гIа март тIаккхоачаш колхозашкарен совхозашкарен укх шера паччахьалкхенга дIакхаьчай 10417 тонн шура. Из соахка цу хана хинначул 20 процент дукхагIа я, хIаьта цхьайолча районашка из процент кхы а лакхагIа я. Масала, Грозненски район — 38, Малгобекски — 26, Надтеречни, — 35, Сунженски — 26, Шалински — 24 процент.

Хьинар айдаь къахьегаш ба республика коз тIара оалхазараш леладераш а. Январеи февралеи цар паччахьалкхенга дехкад 11,3 млн. фуъ — соахка цу хана хинначул 13 процент дукхагIа. Соахкарчул 2,3-зза — Гудермесски районе, 1,7-зза—Назрановски районе, 1,5-зза Сунженски районе дукхагIа дехкад фуаш. Бакъда, соахкарчул кIезигагIа дехкад уж Ачхой-Мартановски, Надтеречни, Шалински, Шелковской районашка.

ХIанз хьайбаши оалхазараши леладерий лоархIаме декхар да продуктивность лакх а еш хьайбаши оалхазарши Iангардоахилга дизза Iалашдари бIаьсти яьлча даьгIенашка йоагIаш йола йоакхо яри.

КЕРТТЕРЧАРЕХ ЦХЬА ХЬОКХАМ

Маршруташка араяьнача грузовой автомашиний лоархIамегIарчох цаI да царех кхетамца пайда эцар, вешта аьлча царех пайда эцара коэффициент лакха хилийтар. Цулухьа Грозненски автотранспорта кулгалхоша инженерно-технически болхлоша, водителаца еррига шоай торонаш оарцагIъяьха къахьег дIа-юха лела машинаш мухь тIаболаш мара ясса леларгйоацаш гIулакх вIаштIехьдаккхара. Мухь тIаболаш машинаша дукхагIа никъ ме бу лакхагIа хул автомашинех пайда эцара коэффициент.

Тха автотранспортни предприяте дукха я специализированни автомашинаш. Царех я бензовозаш, битумовозаш, мазутовозаш, кхыраш. ДIайолхаш мухь ийца яхача юхайоагIаш ясса йоагIа уж машинаш, хIана аьлча кхыбола мухь царца хьаба йиш ца хиларах. Цудухьа уж санна йолча машенех пайда эцара коэффициент 0,5 мара хила йиш яц. Тха предприятерча еррига транспортах 65 процент яраш специализированни автомашинаш я. Цудухьа дIа-юха кхухьа халкъа боахама мухьаш дукхагIа хулийт, къахьегама овсарлеи транспортах пайда эцара коэффициенти лакхагIа хулийт тягачаш яхача автомашинех бизза пайда эцара чотах. Царех я прицепаш, полуприцепаш тIехьатайса йола трайлераш, фургонаш яха а кхыйола а автомашинаш. ДIадахача шера эггара лакхагIа коэффициент хилар «Школа-Алка» яхача автомашиний. Царца вай мехкарча дукхача городашка дIа-юха кхухь халкъа боахама мухьаш.

Автомашинех эггара дикагIа пайда эцарех я Грозненски УТЭП (узлови транспортно-экспедиционни предприятеш).

Уж вIашагIъехкай РСФСР еррига городашка, иштта союзни республикашка. Мухь тIабоацаш машинаш кIезигагIа дIа-юха леларгйолаш гIулакх дара вIашагIъехка я уж. Цар тоою хулийтаргья автомашинех пайда эцара коэффициент 0,75—0,85-нега кхачийта. Из дика хьоккхам ба.

Соахка шоай машинаша халкъа боахама мухь дукхагIа дIа-юха а кхухьаш, царех пайда эцара коэффициент эггара лакхагIа хилар тха предприяте цхьоалагIча автоколоннерча водителий Г. Петросянна, Б. Ахтаева, А. Масленникова, кхы дукхачар а. Автомашинех пайда эцара цар коэффициент 0,95-нега кхаьчар.

ДIадахача шера тха автотранспортни предприяте автомашинех пайда эцара коэффициента план тIеххоачаш а еш 0,65-нега кхачийтар. Цун чотах планагIа лаьрхIачул совгIа дIа-хьа бихьаб 84 эзар тонн халкъа боахама мухь. ХIаьта планал совгIа яь тонно-километраш 965 эзар хилар.

Мухь тIабоацаш автомашинаш дIа-юха ца лелийтара даькъе вай республике эггара пайданегIа йола маршруташ я инертни материалаш а йина автомашинаш Кизляре, Науре хьежаелга. Юха цIайоагIача хана Грознерча гIишлошъеча организацешта царца яхь Червленски карьерера гIум. Цу маршруташка автомашинех пайда эцара коэффициент 0,70—75-нега кхоач.

Кхыдола мухьаш кхухьача моттигашка эксплуатаце отдело автомашинаша юха цIайоагIача хана кхы тайпа мухьаш кхухьаргдолаш планировка яр бахьан долаш тха коллективо тIеххоачашъю цу лоархIамерча хьоккхама план.

НийслагIча пятилетка диълагIча шера эксплуатаце отдела болхлоша социалистически декхараш тIанйцад. Шоай торонех бизза пайда а эцаш, мухь тIабоацаш яьсса машинаш лелилга кIезигде, автотранспортех пайда эцара коэффициента план цаI-ах процент тIеххоачашъе. Уж декхараш шоаш толамца кхоачашдергхиларах дог тийша ба тха автотранспортни предприяте болхлой.

А. БЕКБОТОВ,
Грозненски автотранспортни предприяте эксплуатаце отдела начальник.

Цхьа дезал санна барттайна, шоайла тIера, безаме, Iимерза болаш дукхача къамех студенташ ба Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете дикен тIехдикен дешаш. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, гIалгIай, хIирий, дагестанцаш, эрмалой, украинцаш, иштта кхыча къамех бола хургбола хьехархой. Царех ба литератораш, историкаш, физикаш, математикаш, кхыбараш. Цига дикен тIехдикен дешаш ба: физмата цхьоалагIча курсера хIире Музаева Земфира, филфака цхьоалагIча курсера гIалгIа Озиева Мадина, физмата кхоалагIча курсера нохчо Саламова ПаьтIамат, эрсе Шилова Люба, эрмало Оганова Жанна, гIалгIа Дарсигова Фатима.

СУРТА ТIА: (хьалхарча мугIаре) М. Озиева, З. Музаева, П. Саламова, (шоллагIча мугIаре) Л. Шилова, Ж. Оганова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхалнаьха денна хетаяь торжественни собрани

Селхан М. Ю. Лермонтова цIерагIча паччахьалкхен драматически театре дерригача дунен халкъий кхалнаьха дезача цIейна хетаяь торжественни собрани хилар. Собрани хьайийллар Грозненски горисполкома председатела заместитела К. И. Ивченкос.

Цул тIехьатIа кхалнахага моаршал хоатташ къамаьлаш дир КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Н. Ф. Галковас, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правенькс, «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахочо М. В. Магомадова, М. Ю. Лермонтова цIерагIча драматически театра артиста, РСФСР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи заслуженни артиста В. Н. Оглоблина, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студента А. Парова. Шоай ноанoшка дег тIара моаршал хатта баьккабар эггара зIамагIбараш—Грознерча № 10 йолча берий бешо кхебараш.

Советски кхалнаьха йоакхо ярах Коммунистически партенеи советски паччахьалкхенеи баркал оалаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай писателий Союза правлене председатела, Лакхехьарча Совета председатела Р. С. Ахматовас.

БIАЬСТАННА НАКЪАДОЛХАШ

БIаьстан юхье юв культураш дIае кастта шоай машинаш кхашка араяха езаргья вай республика кхаш леладерий.

ХIанз республика боахамий мастерскойшка чакхдала гарга да оахам дечен ялат дIадувчен агрегаташта ремонт елга. 1974 шера март тIаккхоачаш республика колхозашкеи совхозашкеи 2693 трактора ремонт яьй, планагIа 2638 трактор йолча.

Тракторни парк бIаьстач кхашкарча балхашта кийчъяра план тIеххоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Назрановски, Наурски, Советски, Урус-Мартановски районаша.

Цунца цхьана халахете а Веденски, Малгобекски, Сунженски, Шалински, Шелковской районий боахамашка еррига торакторaш кийчъяьяц. Цу боахамашка укх гаргарча деношка ремонт яь яккха езаш цхьа бIаь гаргга трактор я.

Тракторашта ремонт ярца цхьана механизатораша кийчъяьй дукхагIйола юрта боахама инвентарь. Наурски районе дерригa нохараш тоадаь даьнна кийча да. Грозненски, Назрановски, Урус-Мартановски, Шелковской районий боахамашкара нохараш ремонт яь довла гарга да. Ачхой-Мартановски, Грозненски, Гудермесски, Назрановски, Наурски, Сунженски, Урус-Мартановски районий боахамий сеялкаш 90 процент кийча я.

Цунца цхьана хIанзчул тIехьагIа дукха нохараш кийчде дезаш ба Ачхой-Мартановски, Надтеречни районашка, сеялкаш — Малгобекски, Веденски, Шелковской районашка.

БIаьстан юхье дув ялат дIаде доладала дукха ха йисаяц.

Республика боахамий кулгалхой, специалистий, механизаторий лоархIамера декхар да гаьна ца доахаш гаргарча деношка техника кийчъеча дола кхоачамбоацараш дIа а даьха, бIаьстан кхашкара балхаш цхьатарра дIадоладе.

Тракторашта ремонт яра СВОДКА

(План проценташца)

Ачхой-Мартановски	140
Веденски	39
Грозненски	108
Гудермесски	103
Малгобекски	87
Надтеречни	102
Назрановски	116
Наурски	106
Ножай-Юртовски	124
Советски	129
Сунженски	94
Урус-Мартановски	105
Шалински	86
Шелковски	93
Грозный	150
Еррига республике	102
1973 ш. 1 марте	103

НОАНОЙ, ЙИЖАРИЙ, МЕХКАРИЙ СИЙЛАХЬ ЦІЕЙ!

СОВЕТСКИ КХАЛНАХ — КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРАШ

Дерригача дунен тIарча къахьегача кхалнаьха бартпхьоагIон цIей — Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха деза ди укх шера 8 марта кховзтъеи диэлагIа дезду прогрессивни адамаша. ХIара шера цу дийнахьа миллионаш бола кхалнах хьож маIача наха нийсса цхьатарра бокъо хилара, демократена, социальни прогресса, керда дунен тIом ца хилийтара, шоай бераш иразэи сийрда кхоанеи йолаш хилийтара тIехь лоаттабеча къовсаме шоашта фу карагIдаьннад.

Вай Даьхено цу дийнахьа ший мехкарий дукха безаши лоархIаши хилар белгалдоаккх, сий ду цар беркатерча кулгий, сийрдача хьаькъала, наьна цIенча дега.

ИйслагIча пятилетка кхоалагIа, хоадамбеш дола шу толамца чакхдаккхарца дог гIоздаьнна дезду шоай цIей советски кхалнаха. Паччахьалкхен ааданеш тIехкхоачашйир промышленноста болхлоша, цIакхха а ца хиннача тайпара бокхха хьувкъам баьккхар ахархоша.

Дерригача советски халкъо санна, оаха, кхалнаха доккхал ду даьхача толамех, хIана аьлча мехка матерьальнии духовнии гапзах ах кхалнаьха кулгашен хьаькъалон хьадаь да. Советски кхалнаха миччахьа а болх барах — цехе е ферме, школе е больнице, пачхаьалкхен учреждене е Iилма лабораторе — массанахьа а къахьегамца кхетаме гIулакх хилара хьоккхам гойт, дика дIадоладеча дуккхача хIаман инициатораш ба, шоай къахьегамца доккха дакъа лоац коммунизм хьалъяра юкъе. Общественни производства ерригача участкашка тIехъяьнна говзал, хIама довзара тIакхуваш бола кхетам хьахьокх, кхалнаха дас санна доал ду общественни рузкъана.

ХIара шу массаза доал дукхагIа хул халкъа боахаме болх беш бола кхалнах. Укх тIеххьарча кхаь шера болх беш бола кхалнах 3,5-эза дукхагIа хиннаб. Хьаькъалцен промышленноста йоккха говзал эшача доакъошкен деча балхашка бола кхалнах дукхагIа ба. Промышленноста эггара вай ханарча, прогрессивни доакъошка: прибораш хьаеча, электронике, химе дукха йола профессеш кхалнаьха профессеш а хинна дIаэттай.

Революци хилалехьа Россе кхалнахах 55 процент капиталисташтен чиновникаштен чулаттар, 25 процент кулакаштен помещикаштен чулатта батракаш бар, 13 процент предприятешкен гIишлошъечен къахьегаш, 4 процент просвещенеи унахцIено лораярен учрежденешка болх беш бар.

ХIаьта хIанз вайцига хIара кхоалагIа инженер кхалсаг я, виъ лорах кхоъ кхалсаг я, хьехархошта юкъе 71 процент ба уж. ДукхагIа хул кхалнах Даьхен Iилма дегIадоаладеча а. 1973 шу дIадолалуш Iилма болх беш 350 эзар кхалсаг яр, царех 60 эзар Iилмай кандидат. 3100 Iилмай доктор, 1800 академик, Iилмай Академе члеа-корреспондент, профессор я.

Советски кхалнаьха къахьегама хьинари политически сакхетами лакхбалара хьоккхам дика гу Нохч-ГIалгIайчене а. 1973 шера республика халкъа боахама дерригача доакъошка болча нахах 50,4 процент кхалнах бар, царех промышленносте 52,6 процент, юрта боахаме — 44,4, унахцIено лораеча — 83,1, просвещене — 71,3 процент а болаш. Болх беш йола 34,6 эзар кхалсаг лакхерен юкъерен образовани йолаш я. Заводашка цехийн участкайн начальникаш болаш, совхозаштеи колхозаштеи керте латташ, керттера специалисташ болаш, чоалхане механизмаш лелаеш кхалнах ба. Iилман Iилма - педагогически болх беш 3520 кхалсаг я, царна юкъе 70 Iилма кандидат а йолаш.

Халкъо тешам лу кхалнаха общественно - политически вахарен общественни производстван дуккхача а бехктокхамерча а участкашта доал де. Галина Федоровна Галкова, Социалистически Къахьегама Турпал Вера Георгиевна Табацкова, Анастасия Михайловна Карагичева парте райкомий хьалхара секретараш ба, Роза Абдулхалимовна Саламова республика халкъа тIахьожама комитета керте латт, Тамара Усамовна Махмудхаджиева ВЛКСМ областной комитета хьалхарча секретаралла хержай. 11 кхалсаг я республика министрий заместителаш, йиъ — райисполкомий председателаш, йиъ — совхозий директораш, пхиъ — колхозий председателаш.

Республике де а доагIаш сий деш ба Социалистически Къахьегама Турпалаш Барахоева Элбазкъий Лемка, Мария Павловна Ушакова, Таисия Борисовна Летковская.

Даьхено лакха мах бу коммунизм хьалъеча ший мехкараш карагIдувлача къахьегама гIулакхий, мабоаттIара белгалбоах уж. Пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера юртбоахама производство дегIайоалаеча доккхий толамаш дахарах Нохч-ГIалгIайчен 333 кхалсага правительства совгIаташ деннад, царех 10 кхалсага Ленина ордени 12 кхалсага Октябрьски революце ордени а луш. 183 кхалсаг я тайптайпара сийлен цIи енна.

В. И. Ленина бокха лоархIам беш хиннаб паччахьалкхенна доал дара кхалнах юкъеозара. Цунца гуш хиннаб баьччана цар бокъо цхьатарра хилийтара бокъонца бола никъ. БархIазлагIа гулъяьча Лакхехьарча Совета депутаташта юкъе 463 кхалсаг я. Дерригача капиталистически мехкий парламенташка хержача берригача кхалнахал дукхагIа хул уж. Союзни республикай Лакхехьарча Советашка 34,8 процент, автономни республикай Лакхехьарча Советашка — 38, моттигерча Советашка 45,8 процент кхалнах ба, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советe — 50,4 процент.

Советий Iаьдала органашка хержаб эггара доккхагIа сий деш, лоархIаш бола, тешаме, общественни производстве чIоаггIа къахьегара хьоккхам гойта, общественно - политически вахара юкъе хьинаре дакъа лоаца кхалнах.

Вай мехка общественнии политически вахаре а коммунизм хьалъеча а юкъе советски кхалнаха хьинаре дакъа лоацаш хилара тешал ду кхоъ ахи миллион совгIа бола кхалнах Советски Союза Коммунистически парте членаш хиларо, КПСС XXIV съезда делегат йолаш 1204 кхалсаг хинна хиларо.

Вай республике КПСС мугIарашка 10105 кхалсаг я, царех 425 юкххьанцарча парторганизацена керте латт, хIаьта 117 кхалсаг республика партийни аппараташка болх беш я. БIаьш бола кхалнах ба агитатораши пропагандисташи болаш, бахача наха идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетам луш хьинаре болх бу цар.

8 Марта советски халкъо даькъала ювц берий нана йола кхалсаг. СССР кхалсага йиш хул къахьега а, берий нана хила а, дезалцара чам баа. Паччахьалкхено кхалсаг берий нана хиларах кхалсага социальни функци а лаьрхIа, берий -наьнеи береи хьашташ лораделга шийна хьатIайийцад. Кхалсаг берах йолча ханеи цо бер дичеи алапи а телаш цунна отпуск лу, бера хьалхарча шерен из цамогаш хилчеи цхьайола льготаш лу, царна хьаяьй берий бешамаши яслеши, кхоъ а кхы дукхагIа а бераш хилча пособеш тел.

Духхьал вай республике цхьан шера дукха бераш долчеи цхьаь болчеи берий ноаношта 7 миллион сом пособеш тел. Бераш дола кхалсаг чIоаггIа лоархIаш а дерригача халкъа езаш а хилара белгало я бераш долча ноаношта орденаши медалаши телаш, «Нана-турпал» яха цIи луш хилар.

Нохч-ГIалгIайчене «Нана-турпал» яха цIи лелаеш 1413 кхалсаг я, 71 эзар совгIа йолча кхалсага «Материнская слава», «Медаль материнства» яха орденаши медалаши еннай.

СССР-ен кхыча социалистически мехкашкеи кхалнаьха бокъонаш маIача наьхачарца нийсъеш даьхача толамащца капиталистически мехкашка монополеша лоаттабеча низIоткъама духьал, общество революционни хьисапе хувцара тIехьа, машаран социальни прогрессан тIехьа къовсам лоаттабара дог айдаьд миллионаш болча кхалнаьха.

Дунен тIа машари дерригача халкъий кхерамзлен лораяра чIоагIало йолча Советски Союза экономическии обороннии низ шоаш кхо ца беш къахьегарца чIоагIбарах шоай интернациональни декхар лоархI советски кхалнаха.

Де дезарий денале программа лоархIаш тIайийцар вай сий долча кхалнаха КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеши партега, советски халкъага КПСС ЦК даь Кхайкарали, Парте массе оагIорахьа йоакхо еш болча, шоай кхоанара ди бахьан сатийна болча советски кхалнаха Коммунистически партена тешам лу КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъяра шоай низ кхоберг ца хилара.

Р. ТИМОЩЕНКО,
КПСС обкома Iилманеи дешара заведенейи отдела заведующи.

Ткъаьи итт шу совгIа ха я В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода Центральни заводской лабораторе лаборанткас, коммуниста Колодяжная Анастасия Михайловнас къахьега. Лабораторе мел еш йола анализаш цо дикеи тIехдикеи еш хиларах массане лоархIаши сийдеши я из. Ший опыт догрaьза долаш дIалу цо къоначa специалисташта.

Хьинаре къахьегарал совгIа общественни балха тIа а дика дакъа лоац цо. Анастасия Михайловнас цIенеи диззаи кхоачашду Центральни заводской лабораторе парторганизаце секретара, цеха партбюро члена декхараш.

Дукхача шерашка хьинаре къа а хьегаш башха дика толамаш дахарах цунна еннай завода къахьегама ветерани, коммунистически къахьегама ударники яха сийдола цIераш, Ленински Юбилейни медаль, кхыдола совгIаташ.

СУРТА ТIА: лаборантка А. Колодяжная.
А. КЫЧИКОВА сурт.

Болх тоабарца дезду цIей

Шоай болх дIахо дикка тоабарца накъабаьхкаб укх шера Дерригача дунен кхалнаьха цIейна — 8 Марта МагIалбикера культура болхлой. ДIадахача шера баьча балха лоар хIам бича республика районашта юкъе культурно-кхетама болх дикагIа вIаштIехьбаьккхараш юкъе лаьрхIай МагIалбике. Соакха социалистически яхье дика толамаш дахарах республика культура Министерствас виъ сага «Социалистически яхье котваьннар» яха знак еннай, виънена ахчан совгIаташ деннад.

Цу дерригe тха дог гIоздоаккх, дIахо кхы а дикагIа болх бе безам хулийт, къахьегама хьинар совдоаккх. ХIаьта а оаха дика кхетаду тхоай балхаца дуккха а кхоачамбоацараш долга, культура учрежденей болх дIахо шербе а тоабе а безилга. Цу гIулакха, берригa тхоай низ дIалуш а да тхо.

Района культура болхлоша шоай керттера декхар лоархI парте XXIV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума, Нохч-ГIалгIай обкома X пленума соцамаш вахаре чакхдоахилга. Уж историческа документаш, иштта КПСС ЦК партеген халкъаген даь Кхайкарал, 1974 шера Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамаш эггара хьакха семинарашка шоаш кIоаргга Iомадаьд культура болхлоша, хIаьта хIанз уж района къахьегамхошта дIадовзийташ а ба уж.

Цу гIулакха коллективашка лекцеш еш, къамаьлаш ду, балха хьалха латтарашца вIашагIкхетара сайренаш ю, библиотекашка книжкай выставкаш, дешарий конференцеш ю.

Дукха ха йоацаш Долакоарчеи Вознесенскерчеи библиотекай болхлоша шурий - товарни фермашка «Шура йоаккхилга лакхдараи Iаьсий кхеделга тоадарам» хетаяь дешарий конференцеш чакхъяьхар. Хьайбаш леладерий теркам тIаозаш, царна балха хьалха латтарий говзал йовзийташ дика чакхъяьлар уж конференцеш.

БIаьстан балхаш дIадоладелча кхашка культура болх дIабахьара кийчо еш йиъ агитбригада я районе. ХIаиззехьа белгалъяьхай цар маршруташ, юртбоахама къахьегамхошта шоаш гойтаргдолчунна репетицеш еш, ареп станашта гойтара агитаци кийчъеш ба агитбригадай доакъашхой.

ХIара бетта цхьа районерча клубий а библиотекай а болхлошца семинараш ю оаха. Керда а, тхона хетачох дукхагIа пайдане а да уж семинараш хьалха санна районе хьагулбеш а ца еш, юрташка еш хилар. 19-ча февpале аргIанна йола семинар хилар Долакоарча культура ЦIагIа, республика министерства болхлоша лакха мах беш дика чакхъяьлар из. 27 марта Инаркъерча клубе хургья семинар. ХIаиззехьа денз цунна кийчо еш ба юртарча клуба а библиотека а болхлой.

Цу тайпарча семинарашка къоастам бу бетта баьча балха, массанена дIадовзийт культура болхлошта карагIдаьнна дикадар, белгалдоах балхацара кхоачамбоацараш, дIахо болх тоабара наькъаш.

М. ПУШИНА,
культура отдела заведующи.

Цифраши факташи

Сийлахь-Йоккха Октябрьски революци хилалехьа Россе 55 процент кхалнах капиталисташтен чиновникаштен цIогIара балхаш деш чулаттар, 25 процент — помещиккий, кулакий боахамашка балха боаккхар, 13 процент — предприятешкеи гIишлошъечеи къахьегаш бар, хIаьта просвещенеи унахцIено лораечеи учрежденешка болх беш 4 процент мара ба цар.

⊙

Советски Iаьдал даьначул тIехьагIа шерагара - шерага шерлуш доагIа халкъа боахаме къахьегача кхалнаьха мугIараш.

ТIеххьарча 30 шера 3—5-эза дукхагIа хиннаб промышленносте, юрта боахаме, кхыча моттигашка болх беш бола кхалнах.

⊙

ХIанз халкъа боахаме къахьегача лакхерен юкъерен образовани йолча специалистех 59 процент кхалнах ба. Иштта, инженераш — 31 процент, юрта боахама специалисташ — 40 процент, хьехархой — 71 процент, лораш — 72 процент.

⊙

Доккха дакъалоац кхалнаха Iилма дегIадоаладеча. 1973 шу долалуча хана 350 эзар кхалсаг яр Iилма-тохкама балхаш деш. Царна юкъе 60 эзар совгIа Iилмай кандидаташ, 3100 Iилмай доктораш, 1800 академикаш, профессораш. Нохч-ГIалгIай республика 3520 кхалсаг я Iилма-тохкама балхаш деш. Царех 70 совгIа Iилмай кандидаташ ба.

⊙

Дерригача капиталистически мехкий парламенташка йолчуждукха дукхагIа — 463 кхалсаг я бархIазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутаташта юкъе.

Союзни республикай Лакхехьарча Советий депутаташта юкъе — 34,8 процент, автономни республикай — 38 процент, мехка моттигерча Советашка — 45,8 процент, хIаьта Нохч-ГIалгIай республика моттигерча Советашка — 50,4 процент кхалнах ба.

⊙

Советски Iаьдал даьначул тIехьагIа тIем тIа моастагIашца лира къовсам лоаттабаь, балха тIа дика толамаш доахаш наьхьийга цIа-ах миллион гаргга кхалнах орденашцеи медалашцеи белгалбаьхкаб Даьхено. ХIаьта 91 кхалсага Советски Союза Турпал, 4,5 эзарнена Социалистически Къахьегама Турпал яха цIераш еннай.

⊙

ДIадахача 1973 шера Нохч-ГIалгIай республика халкъа боахама отраслешка болх баьча къахьегамхоех 50,4 процент кхалнах бар. Царех промышленносте — 52,6 процент, юрта боахаме — 44,4 процент, унахцIено лораеча учрежденешка — 83,1 процент, дешара заведенешка — 71,3 процент.

⊙

1973 шера юрта боахаме дика толамаш доахаш къахьегарах Нохч-ГIалгIай республикерча 333 кхалсага орденаши медалаши елар. Царех 10 — Ленина орденашца, 12 — Октябрьски Революце орденашца белгалбаьхар.

⊙

Нохч-ГIалгIай республика 183 кхалсага «Заслуженни агроном», «Заслуженни гIишлошъер», «Заслуженни лор», «Заслуженни мелиоратор», «Заслуженни экономист» яха сийлен цIераш еннай.

⊙

1413 кхалсаг я Нохч-ГIалгIай республике «Нана-турпал» яха сийлен цIи лелаеш, хIаьта 71 эзар совгIа болча кхалнаха «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши еннай.

⊙

Дукха бераш долча, моараш боацаш бисача ноаношта бераш хьалкхедара шера 7 миллион сом ахча лу паччахьалкхено Нохч-ГIалгIай республике.

МАССАЗА А ХЬАЛХА ЛАТТАШ...

Харц хургдац тха Грозненски районе кхалнаха дизза дакъа ца лоацаш вахара цхьаккха моттиг яц аьлча. Цар болх бу кхашка, фермашка, предприятешка, школашка... — массанахьа а. ТIехь - тIехьа дукхагIа хул хьинаре къахьега, бокхха коммунистически сакхетам бола, шийна тIадилла общественни гIулакх боккха бехктокхам хеташ кхоачашдеш бола кхалнах. Масала, ше къахьегача боахаме меттел районе а дика йовз № 3 йолча сомийн баьцадаарийн совхоза звеньевая Стодеревская Екатерина Васильевна. Цун балха йоккха опыт я, болх вIаштIехьбаккха а наха хьалхе лелае а дика хов цунна. ХIара шера дика хьувкъаду баьцадаараш из керте латтача звенос, тIехкхоачашъю плани социалистически декхараши.

ДIадахача шера план 185 центнер йолча 12-нех хIара гектара тIара 262 центнер помидораши иштта долча лаьттара хIара гектара тIара план 220 йолча 350 центнер кабуци чуийцар коммуниста Стодеревскаяс кулгалдеча коллективо. Пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера дика хьокхамаш дахарах «Знак Почета» яха орден еннай цунна, дуккхаза грамоташ тийннай. Хьинаре дакъа лоац совхоза а района а общественни вахара юкъе.

Хьанна йовзац «Горяченсточненский» совхоза механизатор Дудуркаева Камета. Хадданза доккхий къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа из. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах «За доблестный труд» яха медаль, ийслагIча пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьегарах Октябрьски революце орден елар Дудуркаевайна.

Юрта боахама продукташ дукхагIа яхара лаьцача Ерригсоюзни социалистически яхья юкъе а яха, доккхий декхараш кхоачашдир опыт йолча комбайнера дIадахача шера: планагIа 200 гектар чуйца йоагIача 350 гектара тIара ялат чуийцар. ХIаьта болх дика барах Ленина орден еннай цунна.

ХIанз из ферме хьайбашта. гIулакх деш трактор тIа болх беш я, хIаьта цун комбайн Каметас ше дика тоа а яь, дIаоттаяь латт. Дика къахьегарал совгIа, Дудуркаева йоккха общественница а я. Ше Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат хиларах тарра бехктокхаме декхараш кхоачашду.

Иштта дика къахьегаш я «Ермоловский» коа тIара оалхазараш кхедеча совхоза доярка, партгрупорг Кадырова Яха. ХIара беттача Iаттагара а дIадахача шера 3960 килограмм шура яьккхай. ХIаьта укх шера 4000 килограмм яккха декхар тIа а ийцад.

Шу массаза доал дукхагIа хул районе юртбоахама техника караерзаеш бола кхалнах. Укх тIеххьарча шинкхаь шера механизаторий курсаш чакх а яьхар, шоай технически говзал лакх а йир 400 совгIа йолча кхалсаго. Уж ба трактористаш, комбайнераш, газосварщикаш, ялат цIандеча а доахан деттача а машиний машинисташ, киномеханикаш, кхыбола специалисташ.

Цу хана чухь районе хьахиннаб колхозий совхозий производства бокъонца бола мастераш, опыт йола механизатораш. Царех ба трактористаш «Горяченсточненский» совхозера Зайцева Валентина, Докаева Зина, «Загорский» совхозера Максудова Зина, Ахаева Малика, № 2 йолча баьцадаарий - шурий совхозера Курбанова Малисат, Умарова Назират, кхы дукхаараш.

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта лакхбеннаб тха къахьегача кхалнаьха моральнополитически боарам. Из гу укхал хьалха дIадахача Iай хьайбай продукташ дукхагIа яхараи кийчъяраи тIехь лаьпача Ерригсоюзни социалистически яхье цар даьхача доккхийча толамащеи. Даьхено цар хьийгача къин баьча боккхача маьхацеи. Района хьайбай боахаме 1973 шера 6 сентябре СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа орденаши медалаши еннача 41 сагах 32 кхалсаг яр.

Дукха болх баьб укх тIеххьарча шерашка кхалнаха интернациональнии атеистически кхетам луш, уж общественни къахьегама а вахара а юкъеозаш, къаьстта 1973 шера КПСС обкома X пленуми парте райкома XI пленуми хинначул тIехьагIа. Бокхха къовсам лоаттабу дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьал: урдув дахара, дукха встий кхувлара, кхелета йиIаташ маьре ахийтара, шариIатен Iадатеи Iаьдалах кхалнаьха бокъонаш йохаяра, кхычарна духьал.

Партега, советски халкъага КПСС ЦК даьча Кхайкарала жоп а луш, 1974 шера лаьттанцареи хьайбашкареи йоала, продукташ дукхагIа яхара а кийчъяра а йола юрта боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам раьза хиина хьал а лаьца, шерра социалистически яхь йоаржаяь накъабаьхкаб тха района кхалнах шоай дезача денна — 8 Марта.

С. ШУАИПОВА,
КПСС Грозненски райкома кхалнаха юкъе беча балхи отдела заведующи.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

ХьатIакхаьчад Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха деза Ди. Цхьа интернациональни дезал а хинна маIача наха нийсса бокъо йолаш дерригача доакъошка толамца къахьегаш ба вай кхалнах-ноаной. Тахан са дувца безам ба сай вахарах, новкъостех, балхах.

1959 шера денз мотористкалла болх беш я со Грозненски швейно - производственни объединене цхьоалагIча хIамаш тегача цехе. ХIанз оаха берий костюмаш тег.

Тайп-тайпарча къамех 54 саг чувоагIача тха бригада КПСС ЦК партеген халкъаген даь Кхайкарал хьал а лаьца, торонашка а хьежа доккхий социалистически декхараш тIаийцад. Укх ийслагIча пятилетка къоастамбеча шера план 23 декабре кхоачашъе, арахеца продукци дикеи тIехдикеи мара ца хилийта, тIайийхача хозагIа хургйолча берий костюмий керда моделаш юкъейоалае дош деннад тха коллективо. Уж декхараш кхоачашдеча тхона новкъостал ду шерра йоаржаяьча социалистически яхьо.

Партен правительстван хадданза йоакхо ю наьха хьал-торо лакхъяра, кхалнаьха культурни а духовни а хьашташ кхоачашдара, наьна декхар кхоачашде цар аьттув хургбола хьал вIаштIехьдаккхара. Тха бригадера кхалнах дика болхлой хинна Iац. Уж ба лакха сакхетам бола, къахьегам дукхабеза, социалистически Даьхен бизза гражданаш хьалкхебу кхалнах-ноаной. Са сай а да ялх бер. Паччахьалкхено гIо деш хьалкхедаьд уж, дешийтад царга. Гирихан дешаш ва Московски юридически институте, Бекхан дийша а ваьна инженер ва, хIаьта Лейла училище чакх а яьккха повар я, Вожаш кхоъ школе деша дагIа — Аьсет — 8-ча, Хьасан — 9-ча, Хьусен — 10-гIча классашка. ХIанз аттача баьннаб уж.

1971 шера 45 шу мара даьна доаццаше а нана-турпал хиларах пенсе яхийтар со. Бакъда, сона магaнзар коллективах къаста. Пенсе йоллаше болх а беш сай коллектива вахарца яхаш я со. Сай са санна дукхабеза сона болх, новкъостий.

Деза цIей, 8-гIа Март даькъала дувцаш берригa кхалнах могаш - маьрша болаш, къахьегача а бераш кхедеча а толамаш доахаш, дезала во ца гуш, ираз долаш бахар лоа сона.

М. ЛЬЯНОВА,
Грозненски швейно-производственни объединене мотористка, коммунистически къахьегама ударник.

Нийсса дакъа лоацаш...

Деза ди гаргагIертача хана къаьстта дог гIоздаьнна къахьега дог доагIа. ХIара цIей толамашца белгалдаккха гIерташ хилар советски наьха оамал а хинна дIаэттад. ХIаьта. кхетаде доагIаш ма дий, кхалнах цу цIейшта юкъе а шоай деза ди — 8 март къаьстта белгалдаккха безам болаш хилар.

МаIача сага нийсса кхалсага бокъо еннай Советий Iаьдало. ТIаккха маIача саго санна къахьега а деза кхалсаго. Иштта из уйла йолаш болх бу тха завода кхалнаха.

Пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера план, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, ханал хьалха, 28 декабрь тIаотташ кхоачашйир тха завода коллективо. Къахьегама овсарле лаккъяра задани 5,2 процент йолча 6,3 процент кхоачашйир.

Уж толамаш доахача кIезига дакъа лаьцадац тха завода кхалнаха. Шоаш тIаийца декхараш кхоачаш ца деш дитац цар шоай бехкагIа. Цар къахьегама дисциплина а балха культура а лакха я. Советски наьха вахара хьал тоадара общества шоашкара дукхагIа хIама дIакхачийта гIерт.

Партега, советски халкъага КПСС Центральни Комитето даь Кхайкарал укх шера де дезарий программа лаьрхIа тIа а ийца, дIадоладаьд тха болхлоша пятилетка диълагIа, къоастамбеш дола шу, чIоаггIа могабаьб 1974 шера халкъа боахам дегIабоалабара план ханал хьалха кхоачашъяра шерра Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам.

Доккхий социалистически декхараш тIаийцад укх шера тха завода коллективо, хIара болхлочо, царца кхалнаха а.

Тхона низкъала хургда ер шу вай республике доаккхаш дола мехкдаьтта кIезиглаларца. Из иштта дале а тхоай бехкагIа хIама талхийтаргдац оаха.

Депутат хиларах тарра производственни болх барал совгIа, со харжархошта хьалхашкара сай декхараш кхоачашде а гIерт, вешта аьлча харжархой наказаши республика Лакхехьарча Совето тIадилла гIулакхи.

Жилова цIерагIча улицагIа сердал яцар. Нах оаьцагIа а баьха, сердал йиллийтар аз. Новчан хиннача хана хотта баьле хала хулар бахача наха Заводской районе двухэтажки яхачарен парафиновни цехерен трамвай тIа кхача. Цига асфальт йилла наькъаш дахийтар, кхыдола гIулакхаш даьд, наха фу эш хьажа а из кхоачашде а гIерт.

Аз а са новкъосташа операторашa Заманова Надежда Константиновас, кхычар а низ кхобергбац пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера задани, парте дIадехаш махиллара, ханал хьалха кхоачашъяра. Иштта къахьегара тIахьех оаха республика кхыбола кхалнах а.

Н. АСТАХОВА,
В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоаккхача завода оператор, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат.

Мария Георгиевна Дантер—динене директор я. Цхьан дий-болх беш ва 2600 саг. «Старт» яхача берий барзкъашцахьа объединене 14 эзар зIатегача йоккхача специализиро-мигача гражданашта «хIамаш ванни производственни объе-тIаювх» ала йиш я. Укхаза

СУРТА ТIА: М. Г. Дантер.
В. Кунова сурт.
ТАСС фотохроника.

СА ИРАЗ КЪАХЬЕГАМЦА ДА

Дерригача дунен тIарча кхалнаьха деза Ди — 8 Март хьатIакхоачача хана вIаши нийсду аз дIаяхача баьдеча замах цхьаккха а бокъо йоацаш хиннача кхалсагеи маIача наха нийсса къахьега, деша, салаIа бокъо йолча вай заман кхалсагеи ший вахар.

Къаьнача замах баьхача кхалнаьха вахара вIалла а тара дац советски кхалнаьха вахар. Из иштта долга хоалу массанахьа а. Цар ираза хьаст къахьегам ба.

Са вахара ираз а къахьегамца да. Кхувш йоагIача хана дIайолаенна со хьайбай боахаме болх бе. Укх совхозе аз къахьега 13 шу да. Цхьанна а шера йисац со сай групперча доахангара шура яккхара план кхоачаш ца еш.

Къаьстта чIоагIа хьинар айдеина къахьийгар аз чакхдаьннача шера. Цу шера планагIа 2100 килограмм йолча хIара Iаттагара 3100 килограмм шура яьккхар аз. Сога кхоачча толамаш даьхар соца цхьана тха ферме къахьегача дояркаша Хакимова Зурас, Султанова Аймане, кхычар.

Массане хьинаре къахьегар бахьан долаш ферма коллективо тIехкхоачашйир паччахьалкхенга шура йохкара шера план. 1972—1973 шерий Iаи замалахь даьхача толамех вай правительства сона елар Октябрьски революце орден. ХIаьта хьалха дIадахача шерашка баьча балхах вай Даьхено енна «Знак Почета» яха ордени Ленински Юбилейни медали а я са.

Цу доккхийча правительственни совгIаташа кхы а дикагIа къахьега се бехктокхаме елга дика кхетаду аз. Партеген советски халкъаген КПСС Центральни Комитето даь Кхайкарал дег чура къоабал а деш, лаьттанцареи хьайбашкареи продукташ дукхагIа яхара йолча Ерригсоюзни социалистически яхье яьннай со. Сай торонаш а лаьрхIа, ийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера аз дош деннад сай групперча 17 Iаттах хIаранегара 3500 килограмм шура яккха.

ХIанз, укх Iаи замалахь а сай доахангара шура алсамйоаккхаш хьайоагIа со. Юкъера лаьрхIача ден-буc хIара Iаттагара аз йоаккх 10—11 килограмм шура. Сай групперча доахангара шура яккхара хьалхарча квартала план хьоггехьа а кхоачашъе вIаштIехьдаьннад са. Шура яккхара шоай квартальни планаш кхоачашъяьй иштта тха фермерча цхьаболча кхыча дояркаша а. ДIадахача шера укх хана йоаккхаш хинначунца нийсйинча 200—250 килограмм шура дукхагIа йоаккх тха ферма коллективо цхьан дийнахьеи бийсанеи. ХIаьта шура яккхара хьалхарча квартала план 15 марте кхоачашъергья фермо. Оахош хIанз доаха къахьегама толамаш кхалнаьха дезача денна — 8 Марта хетаду оаха.

К. ИСРАИЛОВА,
Шалински района «Южный» совхоза доярка.

ЦІЕЙНА—ТХА КЪАХЬЕГАМА СОВГІАТ

Тахан вай дездергда дунен халкъашта юкъера кхалнаьха цIей, 8 Марта.

Тха бригадо дег тIара къоабалдаь тIайийцар пятилетка диълагIча шера хьинар айдаь къахьегара партега, советски халкъага КПСС ЦК даь Кхайкарал. Кхалнаьха цIей тIакхоачаш геттара хьинар айдаь къахьегаш я тха бригада. Тха бригада социалистически декхарашта юкъе да хIара бетта план 110—115 процент кхоачашъяр. Пятилетка диълагIа, къоастамбеш дола шу доладелча гIоне тха бригадо уж декхараш 120 процент кхоачашду.

Дика производственни хьокхамаш доахаш хьабоагIа отделочникаш Муцольгова Мадина, Ужахова Зайнап, иштта кхыбараш а. Цар баь болх тIехдика хул массаза а.

Партен правительствaн лакха мах баьб са къахьегама а: 1971 шера «Знак Почета» яха орден еннай сона. Из къаьстта сона карагIдаьнна хIама дац. Ерригача тха бригадана, партийни, комсомольски, профсоюзни организацей дакъа доал цу совгIатах. Цар новкъосталца карагIдаьннад тхона социалистически яхье доккхий производственни толамаш даха.

Т. АУШЕВА,
«Чечингсельстрой» треста отделочникий бригадир.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 8 март, 1974 шу.

МАШАРА ТIЕХЬАРЧА КЪОВСАМА КЕРТЕ

Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха ди хьатIакхоачаш советски кхалнаьха Комитета халкъий ДоттагIала орден еннай.

— Тхо дегаш тохаденнеи гIаддахан дар, — йоах Комитета секретара Балаховская Людмилас. — Иззамо дола совгIат дацар советски кхалнаха карагIдаьннараш бакъдар, машар бахьан долаши халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдар духьен лоаттабеча къовсама гIулакха юкъе цар лаьцача даькъа боккха мах бар ма дий.

1941 шера, мехка эггара хьалгIа йола ха тIалаьттача хана вIашагIъеллай советски кхалнаьха Комитет. Цу шера сентябре Ерригсоюзни антифашистски кхалнаьха митинг хилар. Цига дакъа лаьцараша СССР-ен кхыча мехкийи кхалнах тIахьийхар фашизм юхатохар духьа шоай низаш вIашагIтохара. Цу митинге вIашагIъеллар Комитет.

ХIанз советски кхалнаьха Комитето хадданза бувзамаш лоаттаду дунен тIарча 120 мехкарча къаман кхалнаьха 200 совгIча организаце. ТIатIа дуккагIа шоайла дIа-юха ухийт делегацеш, туристски группаш. КПСС-ен Советски правительстван машар безаш йола арахьара политика хьинаре хьал а лоацаш, СССР кхалнаха хьалдача гIулакхашца дакъа лоац дунен халкъашта юкъерча вахара ерригача лоархIамегIарча событешка.

Комитето эгIазалца протесташ ю фашистски хунто Чиле леладеча бокъо йоацаращца дувзаденна, дIакхайкаду чилийски патриоташца ший солидарноста уйлаш хилар. Советски кхалнаха протест ю Греце, Испане, Португале лелаеча террорен Iазапен политикана духьала, бехке ю ЮАР-ереи Родезереи расови дискриминаци. Комитето советски кхалнаьха цIерагIа ши миллион сом дIачуденнад Ханое наьнеи берен Iилма-тохкама Центр хьалъяра фонде. 1973 шера Комитето доккха материальни новкъостал даьд Ангола, Гвиней-Бисау, Мозамбика, Инде, Бангладеша, дуккхача кхыча Iарбий мехкий кхалнаьха организацешта. Цига яхьийтар кхачан продукташ, берий барзкъаш, кIадаш, медицински оборудовани, кхыяраш.

ДегIаухача мехкий къонача кхалнахахи мехкарехи болча дешархошта стипендеш оттадаьд комитето. ХIанз вай мехка лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенешка комитета стипендеш ийду Азе, Африка, Латински Америка 37 мехкарча 250 саго. Эггара хьалха, дийша баьннараш хIанзле а специальность а Iомаяь, шоай мехкашка юха цIабахаб.

Комитето дунен халкъашта юкъера ший гIулакхаш социалистически мехкий кхалнаьха организацешца айхха бувзам а лоаттабеш чакхдоах. Укх шера семинар хургъя СССР-е «Общественно - производственни къахьегаме кхалнаха лоаца дакъа» яхача темах. Иштта хIара шерара традиционни вIашагIкхетар хургда «Социалистически обществера дезала лоархIам» яха тема ювцаш. Укх шера шин оагIорахьара вIашагIкхетар чакхдаккха лаьрхIад СССР-ен ФРГ-ен кхалнахаца европейски кхерамзлени хIанзарча обществера кхалнаьха хьален проблемаех лаьца. Июле вIашагIкхетаргба советскии американскии викалаш-кхалнах. Уж дIа-юха дагабовргба машар бахьан долаш лоаттабеча къовсамерча кхалнаьха лоархIамеи кхуви йоагIа тIехье халкъьашта юкъерча машареи доттагIалеи уйланца хьалкхеяреи хьакъехьа шоашта хетачоа.

Советски кхалнаьха Комитето хьинаре дакъа лоац Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха демократически федераце гIулакхашта юкъе. Цун инициативагIа 1975 шу Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха шу да аьнна хьакхайкадаьд ВIашагIкхийттача Къамий Организаце. ООН цу решене тешал ду хIанзарча общество кхалнаха лоаца лоархIаме дакъа бакъдаь тIаэцара.

Майя ШЕБЕНТОВА,
АПН корреспондент.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРЧА КХАЛНАХАХ

Хьалхарча класса летчица, Болгаре Халкъа Республика Социалистически Къахьегама Турпал Мария Атанасова. 25 шера ший чIоагIача бе доалладу цо самолета ко. Эзараш километраш никъ баьб цун лайнера цу хана. Пхийтта эзар совгIа сахьата сигала хиннай из. Дукха бац шоай къахьегама биографе тIа цу тайпарча таьрахьашца хоастабала йиш йола летчикаш - маIа нах.

БТА—ТАСС сурт.

Уктусски лоамаш — Урале хозагIа йолча моттигех цаI. Укхаза я Свердловскерча лыжни спорт езарий дуккха спортийни базаш. Уктусски лоамашка лыжаш хахка ух мехка массе миIингера.

СУРТА ТIА: Уктусски лоамашка трамплина хьалхашка ба лыжникаш — двоеборцаш Митрохин Николай, Дмитрович Сергей, Толетихин Сергей.

А. Граховеи,
А. Яковлевеи сурт.
ТАСС фотохроника.

ИЙСЛАГIЧА ПЯТИЛЕТКЕРА ХИМИ

ИйслагIча пятилетка планагIа вай мехка хьаеш йола ерригa промышленни продукци 47 процент дуккагIа хила езаш я, хIаьта арахеца химически продукци — нюзза хIана хилац аьнна.

Пятилетка кхаь шера итогаща тешал ду химически промышленноста оттаяь планаш толаме кхоачащъеш хилара. Болх бе йолаялийтай 400 совгIа йоккха промышленни мощность. Продукци арахецарга диллача 1972 шера боарамал 12 процент тIехъьннай химически промышленность 1973 шера.

ДIаяхача шерашка а санна, лоархIамегIара декхар долаш дус юртбоачама производство минеральни удобренешца Iалащьелга. Пятилетка чакхйоалаш 90 миллион тоннага дIакхоачаш, вешта аьлча 1970 шераца нийсйича 60 процент совгIа дукхагIа хургья арахеца удобренеш. Цу хана чIоагIа уйла тIайохийт уж дикагIа хилийтара. Еррига арахецача удобренеех 80 процент яраш концентрированнии чоалханеи удобренеш я. Цкъан ахаззеи дукхагIа хьяргъя зуламдергашца, гаьнашта хулча лазарашца, оасарца къовсам лоаттабара эша Iалаьмате дукха препараташ.

Халкъа боахама дуккхача доакъошта, къаьстта а машиностроенена, транспорта, гIишлошъяра химизаци яра шерра программа полимерни материалаш юкъекхахьарца ювзаенна я. Пхе шера хьаеш йола пластмассаща синтетически кIувнаш шозза, совгIа дукхагIа а хинна, 1975 шера 3,5 миллион тоннага дIакхоачаргда. Хьае йолаеш я керда геттара чIоагIа, термостойки — электроизоляционни, мукх ца юа, дуккха кхы тайпа полимерни материалаш. Лакхача темпаегIа дегIаух химически хьоасий ду производство. 1970 шераца нийсдича 1,7-зза дукхагIа хьа а даь, 1065 эзар тоннага кхоачаргда уж. Хьаде кийчдеш да химически хьоасий керда тайпаш — поливинилхлоридни, полипропиленови, кхыдараш. Дикка дукхагIа арахецаргья, ассортимент шерлургья, дикал лакхлургья лакий-басарий, кинофотоматериалаш, химически реактиваши къаьстта цIена веществаши, культурно - бытовойи боахамеи гIулакхашта лаьрхIа товараш.

Химически промышленноста геттара дукха хьалду капитальни гIирсаш. Хьалъувтт керда заводаш, цехаш, хIаране боккха низ бола агрегаташ. ИйслагIча пятилетке химега дIайохийта капиталовложенеш дIаяхача пятилеткаца нийсйича шозза дукхагIа хул. ХIаьта а планагIа лаьрхIача дакъа дегIадоаладара хьокхамашка кхача вIаштIехьдаргдац алхха производство шеръярах. Бокхха болх чакхбоаккхаш ба хIана предприятеш кхы тIа а технически кийчъяра, химически индустре деррнгача доакъой технически боарам лакхбара. Болх беш йолча производстваьшта мамогга чIоагIагIа интенсификаци яра тIаберзабаь никъ, лаьцаб: агрегатий мощностащ алсамйоах, юкъекхухь эггара толащагIа йола технологи, периодически-чаргара хадданза йолча процессашка йоахаш я, шерра юкъекхухь автоматизаце, хердагIа йола средстваш.

Масала, аммиачни производствашка болх бе йолайолийташ я шера хIаране 450 эзар тонн продукци арахеца низ кхоачаш йола агрегаташ. Цар йиш хулийт аммиак хьаярга бода мах шозза лохбе, хIаьта къахьегама овсарле дукха совгIа-эшашагIа йоацаш пхезза лакхъе. Капронови хьоаса арахеца мощносташ шера 4,7 эзар тоннагара 10 эзар тоннага кхоачаш алсамйоал, цу хана къахьегама овсарле шозза лакхлу.

Кхыча химически производствашка а керттера лостам ба технически прогресс. Юкъекхухьаш я ядерни излученей энергехи массъяьча электронехи пайда а эцаш химически продукташ йовхэ принципиально керда методаш. Кийчъеш я лакхача частотах йола токаш, ультразвук, лазерни излучени санна йола, химически процессий леламаи хьисапаи воздействи еш йола низ бола средстваш юкъекхахьара проблемаш.

Советски химикаша боккха лоархIам бу дунен халкъашта юкъера контакташ, доазол дехьарча йоагI-йоагIача организацешцаи промышленни фирмашцареи торгови, Iилма - технически, экономически бувзамаш дегIакхувлара. Цу тайпара бувзамаш шердар къахьегам дунен халкъашта юкъе бекъара процессаш доккхий Iилман низаш цхьанахьа тIегулде, хIанзарча химе лоархIамегIара проблемш къестаеча хана материальнии финансовии ресурсаш дикка кхое йиш хулийташ дола вIаши гIойле йола торгови гIулакхаши цхьана леладу Iилма-технически гIулакхаши дегIадоаладара тIаерзаяьча Советски паччахьалкхен политико маяххара да.

Къаьстта айхха масса оагIорахьареи экономически Iилма-технически бувзамаш оттадаьд социалистически мехкашца. Цхьана кийчъеш я химически производствай даькъера керда технологически процессаш. Масала, СССР-ен ГДР-ен химиккий низаща нийчъяьй лакхача давлене методагIа полиэтилен хьадара геттара чIоагIа автоматизированнии процесс, кийчъеш я полиэфирни хьоасий, полиуританаши царна лаьрхIа юххьанцара продукташи хьаяра процессаш. Советскии чехословацкии специалисташа цхьана оттаеш латт 600 килоампер йола электролизер, кийчъеш я пирокатехи, антрохинон, кхыйола продукташ хьаяра процессаш. Опефинаш яхареи чакхъяхареи даькъе соглашени яьй Венгреца.

Советски Союза машар безача политико, США, ФРГ-е Франце вахa хиннача КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева визиташа аьттув баьккхаб дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбареи капиталистически дунен доалерча гIозарашца контакташ оттаяреи. Масала, Советски Союзо французски фирмашца цхьана гIулакхаш леладу геттара дика цIенъяь химически продукташ, формальдегидни пенопласташ, армированни пластмассаш хьаяра, катализатораш кийчъяреи тахкареи даькъе.

Пайдана а вIаши гIойле йолаш а я пропиленахи аммиакахи акрило-нитрил хьаяра процесс цхьана кийчъяра бельгийски фирмашца советски организацеша леладу контакташ. Австрийски фирмашца цхьана балхаш деш да керда тайпа лакаши краскаши хьадара. Итале фирмашца — синтетически хьоасий кийчдара даькъе. Советски Союзо иштта хьаллоаттаду ФРГ, Англе, Финлянде, Швейцаре, Голланде, Дане, США, Японе, Канада, кхыча мехкий промышленни фирмашцара экономически бувзамаш а.

СССР-е химически производство дегIаахарах лакхъеннай арахьарча торговле бувзамий объемаш, хьалхагIа мIадахача пхе шераца нийсйича Советски химе экспортни поставкай объем дукха совгIа-эшашагIа йоацаш лакхлу 1971—1975 шерашка.

Алексей НЕДЕШЕВ,
инженер.
(АПН).

Социализмо лоалара баьхараш

Кхалсаг — депутат, къахьегама турпал, Iилмай доктор, судахо — цунах хIанз Монголе цхьанне а тамаш яц, из хIанз массазара гIулакх а хинна дIаэттад Советски Союзагара дIанккхача эггара хьалха социализм хьалъяра наькъа тIа баьннача мехка. 50 шу хьалхагIа мара доацаш, халкъа Iаьдал оттадалехьа, лай ма ярий кхалсаг. Цунна къа долаш лоархIар йоазув-дешар Iомадар лаьрхIа ца Iеш, кхыметтел книжка бе доллар а.

Социализмо ткъамаш деннад Монголе къахьегача кхалнаха, цар низ мукъабаьккхаб, шоай мехка сийрдача кхоанеи духьа хьинаре къахьегара цар дегаш ураоттадаьд. Социализмо хьалъеча цар лоаца дакъа доккха хилара тешал ду дуккхача хIамаша. Юрта боахамерча къахьегамхоех 51 процент а промышленни предприятешкарча квалифицированни болхлоехи мастерехи 47 процент хIана бац аьнна а ба. кхалнах. Уланбаторски промкомбинате, Монголе йоккхагIйолча эггара хьалхарча цхьан предприяте, масала, балха ерригача моттигех аханел совгIа яраш кхалнаха дIалоац. Царех 215 кхалсаг кулгалдеча балха тIа я.

Дукха ха йоацаш мехко езйир столицерча телата хIамаш еча завода болхло, Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха цIей тIакхоачаш доккхий къахьегама толамаш дахарах къахьегама Турпал яха сийлахьа цIи енна йола Ц. Амгалан.

Монголе мел волчоа йовз Б. Гунжилам, Улан-батоски комвольно - маьша фабрике дикагIйолча ткачихех цаI. Социализмо хьабийллача вахарга бодача новкъа гIолла курра айбаь корта а болаш йода из. Шийн пхе шера планагIа болх бе аьнна инициатива йолаьй Гунжилама. Цо дIадоладаь гIулакх хьаллаьцад хIанз хIаране шо-шоай планегIа болх беш бIаь совгIа саг волаш йолча фабрике меттел, мехка дуккхача кхыча предприятешка а. Берригача депутатех 23 процент кхалнах болаш йолча Республика Сийлахь-йоккхача Халкъа Хурала председателя заместитель я Гунжилам.

1921 шера халкъа революци котьялар бахьан долаш культуранеи Iилманеи тIаберза торо хилар монгольски кхалнаьха. ХIанз халкъа образоване системерча болхлоех 56 проценти халкъа унахцIено лораеча болхлоех 70 процент совгIеи бараш кхалнах ба. Монгольски кхалнаха юкъе кIезига бац министерствай кулгалхой, артисткаш, цIи хеза Iилмахой, инженераш, лораш.

Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха денца цхьана укх шера МНР-е белгалдоаккх монгольски къахьега кхалнах дуккхача бIаьш шерашка тIалаьттача социально - экономически Iазапах мукъабаьха, къонача паччахьалкхен политически общественнии вахара юкъе дакъа лаца уж тIаберзабара новкъостал даь йола монгольски кхалнаьха Организаци хьаяь 50 шу дизар.

ХIанз тха организацеца болх беш я, аьлар монгольски кхалнаьха Комитета председатела заместитель Ч. Шаньху, 30 эзар активистка. Тха организаце хьинаре дакъа лоац МДФЖ балхаца, машар лоаттабараи чIоагIбараи, кхалнахан бераштеи иразе вахар Iалашдара тIаерзаяь цун ерригa мероприятеш хьаллоац. Монгольски кхалнаьха Комитето айхха бувзамаш леладу Советски Союзеи дуккхача кхыча мехкийи кхалнаьха организацешца.

А. БАБЕНКО,
ТАСС корреспондент.
Улан-Батор.

ДАЬХЕН СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА

1973 шера планаши социалистически декхараши кхоачаш а, тIехкхоачаш а деча толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо ший Указаща совгIаташ луш белгалбаьхаб Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка къахьегаш бола болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхера нахи, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий болхлой.

Даьхен совгIаташ луш белгалваьккхав СССР мехкдаьтта промышленноста министерства предприятейи организацейн 147 болхло. Октябрьски Революце орден еннай Малгобекски автотранспортни контора тракторист - бульдозериста М. Я. Захарова.

Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай 42 сага, царна юкъе ва Старогрозненски бурудеттача балхий управлене мастер М. Т. Заярный, «Малгобекнефть» управлене мехкдаьттеи гази доакха оператор Х. Х. Напаев, «Горскнефть» управлене операторащ Е. А. Попов, М. Эдельгириев.

«Знак Почета» орден еннай 42 сага, «За трудовую доблесть» яха медаль — 23, «За трудовое отличие» медаль — 39.

СССР орденаши медалаши еннай СССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьттахимически промышленноста предприятейи организацейн 108 болхлочоа, царна юкъе ва Октябрьски Революце орден енна СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината воккхагIвола оператор Б. П. Глушко, В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIвола оператор М. С. Невежин.

Къахьегама Цlеча Байракха орден луш белгалваьккхав 41 саг, царца я А. Шерипова цIерагIча Грознейски мехкдаьтта чакхдоахача завода лаборантка Л. И. Гречкина, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината воккхагIвола аппаратчик А. Э. Мазаев, Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIвола оператор Д. Н. Наддан.

«Знак Почета» орден еннай 34 сага, «За трудовую доблесть» медаль — 8, «За трудовое отличие» медаль — 23.

Правительственни совгIаташ деннад мехкдаьттан газовии промышленноста предприятейи организацейн 16 болхлочоа, царца ва Къахьегама Цlеча Байракха, орден енна «Союзмонтажгаз» № 8 йолча специализированни управлене электросварщик Н. Г. Абанничев, «Севкавнефтегазстрой» объединене № 11 йолча гIишлон управлене штукатур-маляр В. Г. Сенчиков.

«Знак Почета» орден еннай 7 сага, «За трудовую доблесть» медаль — 2, «За трудовое отличие» медаль — 5.

СовгIаташ луш белгалваьккхав яйгачен кхачани промышленноста, бытови приборий, машинашъеча СССР министерства предприятейи организацейн 7 болхло, царна юкъе ба Къахьегама Цlеча Байракха орден енна Аргунски «Пищемаш» завода слесараш Ж. Бисултанови Х. И. Исраилови.

«Знак Почета» орден еннай 2 сага, «За трудовую доблесть» медаль — 1, «За трудовое отличие» медаль — 2.

Правительственни совгIаташ деннад СССР кхачан промышленноста предприятейи организацейн 64 болхлочоа. Царца ва Ленина орден енна Грозненски маькъеча комбината маькх йоттар А. Б. Мнацаканов, Октябрьски Революце орден енна Наурски района Кирова цIерагIча комсаш лелаеча совхоза болхло Г. И. Занкин.

Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай 16 сага, «Знак Почета» орден — 20, «За трудовую доблесть» медаль — 10, «За трудовое отличие» — 16.

СовгIаташ деннад СССР хьунеи хьу чакхйоаккхачен промышленноста министерства предприятейи организацейн 13 болхлочоа, царех 3 сага Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай, «Знак Почета» орден — 4, «За трудовую доблесть» медаль — 2, «За трудовое отличие» медаль — 4.

Правительственни совгIаташ деннад моттигерча промышленностен наха бытови гIулакх дечеи предприятейи организацейн 27 болхлочоа. Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай 6 сага, «Знак Почета» орден — 7, «За доблестный труд» медаль — 6, «За трудовое отличие» медаль — 8.

СССР орденаши медалаши еннай паччахьалкхен мах бечен потребительски кооперацейн 33 болхлочоа. Къахьегама Цlеча Байракха орден еннай 10 сага, «Знак Почета» орден — 10, «За доблестный труд» медаль — 6, «За трудовое отличие» медаль — 7.

КХАЛНАЬХА БОКЪОНАШ IОТЕIАЯРА ДУХЬАЛА

ХIанз а тIехьа дискриминацена духьала, маIача наьхачарна нийсса шоай бокъонаш хилийтар духьа тIагIертта къовсам лоаттабу австралийски кхалнаха. Австре болх беча кхалнаьха алапи юкъера лаьрхIача маIача наьхачул 20—30 процент лохагIа да. ХьалхагIа а мо мара царга дIакхоачаш яц, дукха профессеш. «Винер цайтунг» яхача газето араяьхача даннеегIа, мехка, масала, судахо йолаш ерригаш а 34 кхалсаг мара яц. Къаман совета, мехка лакхерча законодательни органа, 183 депутата юкъе 10 мара кхалсаг яц, хIаьта производстве, дакъа лоацаш-м 40 процент гаргга кхалнах ма бий.

Австрийски кхалнаьха дискриминаци практически школьни гIанда гIара дIайолалу. КагIрхой проблемаш Iомаеча австрийски Института даннешка хьежача, реальни гимназешкара болхлой дезалех йола йиIигаш цига деша дагIача деррига берех цхьан процентал тIех яц.

Прогрессивни организацеша болх беча австрийски кхалнаьха дискриминацена духьала къовсам лоаттабу дукха ха я. Цу къовсама керте латт ший гIулакхаш компартеца айхха бувзам а болаш чакхдоахаш йола Австре демократически кхалнаьха Союз. ТАСС корреспондента организаце гIулакхех дийцар цун председатела И. Швагера.

ХьалхагIа а санна тха теркама юкъмоттиге латт, белгалдаьккхар цо, маIача наьхачарна нийсса кхалнаьха бокъо хилийтар духьа, цар къахьегамах телачоа нийсса шоай къахьегамах мах телийтар духьа образоване а балха тIеи гIулакха тIеи лакхбалара а даькъе шоай цхьатарра торонаш хилийтар духьа лоаттабу къовсам. Къаьстта воча хьал тIа да пенсей гIулакх. Тахан къоаналла лерттIа пенси эца йиш йолаш бац кхалнах 60 шу даллалца. Бакъда, 55 шу даьлча пенсе тIа яха торо-м я кхалсага, цхьабакъда, тIаккха кхалсага социальни страховане 35 шу стаж хила-м еза. ХIаьта цу тайпара кхалнах Австре геттара кIезига ба. Цудухьа тха къовсама декхарех цаI — пенсе тIа йода ха 55 шерага кхаччалца лохъяйтилга вIаштIехьдаккхар.

А. УРБАН,
ТАСС корреспондент.
Вена.

ШУРА СОВЙОАККХАРГЪЯ

Партеген советски халкъагеи КПСС Центральни Комитета даь Кхайкарали юрта боахама продукташ дукхагIа яхара Ерригсоюзни социалистически яхь леларах бола соцами дег тIара хьаллоацаш пятилетка дитлагIча, къоастамбеча шера лакхара социалистически декхараш тIайийцад Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза хьайбаш леладераша.

ДIадахача шера даьха толамаш чIоагIдеш лакхарча темпаща дIадоладаьд совхоза хьайбаш леладераша ер шу.

Хьайбай продукташ яхара хьалхарча квартала план 15 март тIакхоачаш кхоачашъяра деррига низаш оарцагIдаьхача совхоза хьайбаш леладерашта дика гIулакхаш карагIдувл.

Укх шера хьалхарча квартале планагIа лакхха деватох дулх 92 процент, шура 81 процент. фуаш 89 процент яьккхай.

Хьайбай продукташ совъяхара укх шера хьалхарча шин бетта дика аьттув баьннаб совхоза № 2 йолча шурий-товарни ферма коллективa. ХIанзле квартальни план кхоачашъяьй цо. Совхоза хьайбаш леладерашта лакхара хьокхамаш гойт, доярка Мадаева Нина Михайловнас, Арсаева Малижас, Майрбекова АсмаIас.

Т. АРЧАКОВ.

ПАТРИОТАШ-ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ ХЬАЛКХЕБАРА

Нохч - ГIалгIай республикански музыкальни училища педагогически коллективо ший берригa низ тIабахийтаб лакха квалификаци йола музыканташ-исполнителаш, педагогаш, художественни коллективай кулгалхой хьалкхебаь ца Iеш, бокъонцара интернационалисташи патриоташи хьалкхебара.

КПСС ЦК партеген халкъагеи даь Кхайкарал, союзни а автономни а республикай экономика, культура.

Училище беча беррига идейно-политически балха керттера дакъа дIалоац атеистически интернациональнии кхетам баларо. ХIаьта чоалхане коммунистически кхетам балара комплекс урокашка, мукъача хана, даьшца - ноанощца чакхйоаккх.

Исторе, обществоведене, музыкальни литература, эрсий метта, иштта кхыча урокашка а хургболча специалистий Iилман-материалистически кхетам дегIабоалабара лаьрхIа дешара материал юкъейоалаю хьехархоша. Историeи обществоведенеи урокашка (хьехархо А. П. Яков) гойт марксизма-ленинизма теори толашагIа хилар. В. И. Ленина вахарахи революционни гIулакххехи лаьца дувц.

Обществоведене урокашка юкъекхухь газеташка кепатеха статьяш, дешархоша рефераташ язъю, масала, «Нохч-ГIалгIайче хьалхарча эрсий революце шерашка», «Нохч-ГIалгIайче ийслагIча пятилетке». «Вай республика дегIаяр — ленински къамий политика котъялар». «Ды хьахилар», кхыяраш.

«Вай Ленински комсомол» яхачен истори Iомадечен кружокашка Iомаю къамий деша хьакъехьара В. И. Ленина произведенеша.

Музыкальни литература урокашка хьехархочо Л. И. Говруна дешархошта довзийт дуккхача халкъий культуреи музыкальни вахари, тайп-тайпарча къамий композитораштa юкъерча бувзамах, вIаши леладеча гIулаккхех дувц. Иштта урокашка боккха теркам тIабохийт хьалха латта искусство саг хоаставеш, цун уйлаш, сакхетам, керда вахара идеалаш хьакхоллара тIаерзаяь хилар. Искусство дына духьала лоаттабеча къовсаме боккха лоархIам болаш йолга гучадоаккх композиторий дикагIйолча произведенеша.

Дынах юхедисача зуламе гIулакхаща къовсам лоаттабеча тешаме новкъостий ба йоазонхой. Литература урокашка хьехархоша дешархошта кIоаргга довзийт атеистически чулоацам бола книжкаш, иштта дешархоша Iомаю газеташ тIа, журналаш тIа арайьнна дына харц гIулакхаш гучадоахаш йола статьяш.

Училище болх беш я «Къона атеист» яха кружок. Кружоко атеистически кхетам баларал совгIа къона атеисташ-пропагандисташ кийчбу. Цар массе а хана лекцеш еш, къамаьлаш ду училище деша багIаращца. Цар кружока кулгалдеш я коммунист Н. Ф. Миллер.

Училище традици а хинна дIаэттад Бухенвальд яхача лагере чуваьллача И. В. Царыцинскеца вIашагIкхетар. Дукха дувц Царыцинске училища дешархошта ше чуваьллача лагере наха тIалаьттача Iазапах, цу Iазапа духьал лоаттабеча къовсаме интернациональни доттагIало новкъостал дарах. Иштта дакъа а лоацаш училище чакхъяьлар «Искусства дIахо хьу къовсам» яха сайре. Цига гойташ яр художника И. В. Царыцинске фашистий набахтера вахар гойташ дехкача суртий «Духьале» яха выставка. Хьежарашта цIаккха йицлургйоацаш, дог тохадолийташ яр из. Цунга хьежача дешархоша дош делар «Дукьален» доакъашхошта тарра хила, пролетарски интернационализма байракх сийленца лелае.

Училище каст-каст хул Даьхен тIема доакъашхой, Социалистически Къахьегама Турпалаш, искусства говзанчаш. Иштта училище дешархой болча хинаб Советски Союза Турпал Радус, Социалистически Къахьегама Турпал Ведерников, кхыбараш.

Республикански «Знание» общества лектораш а каст-каста хул училище. Цар йийша «Советски халкъ—наьха керда исторически общность», «Нохч-ГIалгIайче—СССР барттайнача халкъий дезале» яха лекцеш дешархой интернациональни кхетам лакхбеш, советски патриотизм чIоагIъеш дика чакхъьялар.

Тайп-тайпарча формаех лелабу училище дешархошта коммунистически кхетам балара болх. Цу юкъе я лекцеш, сайренаш. Шоай берригa низ дIалу хьехархоша къонабараш дына кара ца бахийтара, — дешархой цIагIарча хьалашка хьож, даьшца - ноанощца къамаьлаш ду, дешархой сенца безам болаш ба къоастаду. Из деррига теркаме эцаш лелабу царцара болх.

Дешархошта интернациональни кхетам балара лоархIаме да шоай ханнарбараш кхыча мехкашка мишта бахаш ба хар. Цудухьа социалистически мехкашкарча (ГДР, Польша, Болгаре) доттагIашца каьхаташ дIа-хьа яздеш бувзам лоаттабеш училища дешархой ба. Цар Iомаду шоай доттагIий вахар, оамалаш, традицеш, бовз къамий турпалаш. ХIаьта доттагIий вIашагIкхеташ моттигаш а нийслу. Дукха ха йоацаш йиъалгIча курса фортепианни отделене дешархо Зубкина Вера йолча хилар ГДР-ера хьаша Мёнх Вероника. Училище я хоза кийчъяь «ДоттагIала бувзамаш» яха витрина а.

В. И. Ленина гIулакхашта мутIахьа болаш, патриоташ-интернационалисташ хьалкхебар — чоалханеи йIаьхеи процесс я. Идейно-политически, атеистически кхетам балара толашагIа йола формаши методаши юкъе а кхухьаш из болх дIахо тоабара хьинаре къахьегаш я тха педколлектив.

А. БРАЙЛОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай музыкальни училища директор.

ДИСКРИМИНАЦЕНА ДУХЬАЛА БА ЯПОНСКИ КХАЛНАХ

Госпожа Сэцуко Карауси — Японе кхалнаьха организацей Федераце член. ПрофессегIа юрист я из, адвокатски практика лелаеш я. Визитаца ше Советски Союзе енача хана Сэцуко Карауса АПН корреспондента дийцар Японерча кхалнаьха вахарахи дискриминацена духьала, демократически бокъонаш бахьан долаш цар лоаттабеча къовсамахи.

— Ерригa хьаеча къаман продуктага диллача капиталистически дунен тIа шоллагIа моттиг лоац Японе, — аьлар госпожас Караусе, — цхьабакъда тIом чакхбаьнначул тIехьагIарча шерашка тха мехка экономика сихача темпаегIа дегIаахар японски халкъа машареи доллача хIаманца цуна кхоачам хиннеи даха торо хиннай яхилга дацар. Япони чIоагIа дегIабена мохк бале а, политически, экономически, тIема, культурни гIулакхашка диллача американски империализмах тийша я из. Тха халкъ хадданза шолхонца эксплуатаци тIалатташи довхаши да — американски империализмаи японски монополистически капиталеи оагIонгахьара. ХIамай маьхаш лакхдаларо, налогаш йоккхий хиларо, инфляце, гонахьара среда бIехдаро, чуIа моттигаш ца тоьаро овлангара дехз буходах халкъа вахара хьалаш.

Болх беш бола кхалнах 20 миллион ба Японе. Уж берригача къахьегамхоех кхоалагIа дакъа ба. ЗаконагIа маIача наха бер санна бола болх барах цар миссел алапи эца дезаш ба кхалнах, цхьабакъда из практически лелаеш яц. Кхалсага юкъера алапи маIача сага ах алапел лакхагIа хилац. МоллагIа бахьан даьккхе а балхара дIабоах кхалнах: нагахьа санна из маьре яхача, нагахьа санна из бера нана хулаш хилча, иштта кхы дIахо а. Цу тайппара, 25—30 шу даьлча денз хадданза балхара дIабахара кхерам тIалатт кхалнаха. КIезигагIа мах телача лохерчеи Iаьржачеи балхаш тIа баханза баргбоацача боах уж, эггара дарегIча балха нихах санна пайда эц царех.

Къизача эксплуатаце кхалнаьха сахьале йохаю, цар псинкана зе ду. Iалаьмате каста каста нийслу бер делга маьрша чакх ца доалаш. ВIалла тоьаш яц яслеши детсадаши, кхыйола берий учрежденеш. Кхалнаха социальни Iалашо яра, цар хьал тоадара, хиланза даргдоаца бюджетера ахча геттара кIезига да.

Цу цхьан ханна шерагара шерага алсамдуал Японе тIема гIулакхашка дIаухийтар. США 158 тIема база я Японе лаьттан тIа, царех 84 — Окинаве.

Кхалнаха еча дискриминацена духьалдерзадаь кхайкарал тIанийцар ООН Генеральни Ассамблея 22-ча сессе. Цу документа тIа мел оттадаьр кхоачашдар духьа къовсам лоаттабу Японе кхалнаха.

Б. БАННОВ.
(АПН).

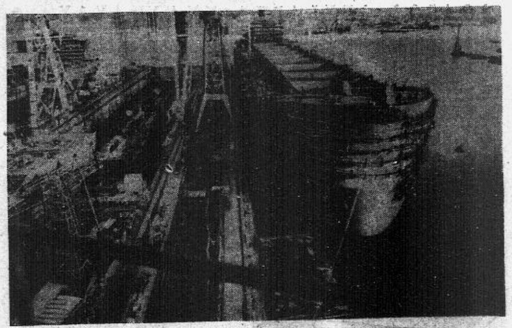

ПОЛЬША. Гдынерча Парижски Коммуна цIерагIча верфе хьадеш латт декъа мухьаш кхухьаргдола, тIера мухь а тIехьа эзача 105 эзар тонн деза - доккха кема (сурта тIа). Укх шера сентябрь бетта бокъонца кийчдаь даьначул тIехьагIа советски заказчикага дIалургда кема. 245 метр бIаьхача болата оагIо тIара къаьгта белгалйоалаш хургья кема цIи — «Семен Буденный». Кемага гаьна — гIа булургбола никъ — сахьата 16 узел сиха 20 эзар форда миль. Форда тIарча гигантан дог — 23300 говра низ бола двигатель — конструкци а оттаяь, хьаьйй Польше. Цун баха управлени ергья центральни контрольни отделенерча цхьан саго.

Шоай махулла экипажа йоакхо е гIийртаб кема хьадьраш. Искусственни климат чулоаттаергйолча установкашца кийчъяь я цун каюташи ерига служебни помещенеши.

ЦАФ—ТАСС сурт.

БАХАЧА НАЬХА ХЬАЛ-ТОРО ТОАЯРА

Хьо мичча а оагIорахьара хьатIавеча керда хьалъеш лат та гIишлош гургья хьона Грозне. Старопромысловски район.. Хьалха Стари промыслаштеи Грозненеи юкъера дикка бIаьха никъ беш мехкдаьтта вышкаш еце кхы цхьаккха цIенош, кхыйола зданеш яцар цу ара хьалъяь. ХIанз яьсса моттиг кIезига я цига. Новкъа водаш дехьа а сехьа а нах бахаш цIенош, керда заводаш, кхыйола предприятеш, учрежденеш я.

Дукха хьалду цIенош, бахача наха эша культурно-бытовой учрежденеш, кхыйола объекташ.

Укх деношка са къамаьл хилар Старопромысловски райисполкома председатела заместителца, райкомхоза заведующеца Богров Владимир Ивановичаца. Цо йийнар сона духхьал дIадахача цхьан шера шоай районе хьалъяь гIишлош.

Эзар гаргга бола дезалаш кердача фусамашка баха хайшар. ХIаьта цул совгIа, бахача наха шоаш хьалдир 70 цIенош. Иштта дукхача наха белгалдаьккхар шоаш керда баха ховшар.

ХIаьта цунга хьежжа хьахул бахача наха эша культурно-бытовой предприятеш а. ДIадахача шера болх бе йолаялийтар керда хьалъяь 360 сага моттиг йола общежити, кхоалагIча больница 220 моттиг йола корпус, 2 магазин, «Березка» яха парикмахерски. Поселке Ташкале хьалдир берий шиъ цIа. Иштта хьал а яь болх байтара дIаелар почтана, библиотекашта йола гIишлош.

Дукха хIама дир нах чубаха цIенош, магазинаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, клубаш, школаш, наькъаш тоадеш, гаьнаш, кIотаргаш йогIаш, газонаш еш.

Бакъда укхаза белгалдаккха доагIа иштта дукхха цараш даьдале а, цу шера де лерхIаш хинна цхьадараш кхоачаш ца дар. Кхоачашъянзар нах чубаха цIенош, культурно-бытовой объекташ хьалъяра план. Йистеяккханзар «Электроприбор» завода болхлошта еш йола клуб, «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьтта доахараштa деш дола 100 квартира йола цIенош, «Трансмаш» завода еш йола котельни, геттара тIехьадаьккхад «Старогрознефть» НГДУ-и «Трансмаш» заводеи болхлошта хьалдеш дола 129 квартира йола цIенош даь йистедоахилга.

Во латт Бутенко поселке а района кхыча цхьайолча моттигашка а баха нах электрически сердалца Iалашбелга.

Ледара лел района малхбузерча оагIорахьара къаьнара водопроводаш тоаяра деш дола балхаш а.

Массанахьа мадоагIара лертIа дап керда хьалдеча цIеношка хий, электрически сердал хилийтара, дIоахдара гIулакхаш, йоачан хилча цIеношта гонахьа бокхха хотта отт. Керда хьалдеча цIеношка столовеш, телефонаш яц.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабаь бокхха болх бу райисполкомо а районни Совета депутаташа а. Цу балха юкъе хьинаре дакъа лоац депутаташа, коммунисташа, бурув деттача балхий Старопромысловски Управлене йоккхагIйолча геолога Соловьева Зоя Николаевнас, «Старогрознефть» НГДУ керттерча экономиста Волгина Валентина Андреевнас, НГДУ кладовщика Ибрагимова Марема, мехкдаьттан газен управлене шоллагIча цеха оператора Морозова Нина Иосифовнас, кхычар.

Ю. ПУГИЕВ.

ЛОРАЛЕ ЦIИ ЯЛАРАХ

Газета оагIош тIа, телевидене, радио гIолла еча передачашка бахача наьха теркам тIаухийт вахача моттиге цIерагIа лоравала везаш хилара.

Орджоникидзевски станице Павлова улицагIа № 55 йолча цIагIа 15 февралe 3—7 шерага кхаьча дола диъ бер делар. А. А. Мехлоевас цIагIа солярка ца цIи йоагаеш хиннай. Форсункагара шланга чу гIолла солярка чу а долаш пена тIа хьалъуллача веларга кхаьчай цIи. КIурагIа хьалдаьккхача цIагIа угар а хинна дайнад бераш.

Виноградни юрта Кирова улицагIа № 95 йолча цIагIа вах И. Исаев. 13 февралe, 6 бер тхьайса уллача цIагIа, керогаза тIа хий дIовхдеш яьллай фусамнана. Сов йIоахьенна керогаз иккхай. ШагIа мел хиннача чIоагIа човнаш хиннай, кхо бер кхелхад, хIаьта нанеи юхедиса бераши больнице дада.

ГраждANаш! Лорале цIерагIа. Массаза а дагаккхаба, хулаш йола пожараш, хатараш дукхагIча даькъе шо фе ца хиларах хулилга. Бераш цхьаь ма дита. Вахача моттиге цIера кхерам кIезигагIа хилийтара долча дешаех пожарни охрана моттигерча органашка квалифицированни консультаци лургья. Солярkaца цIи ма йоагае шоай цIеношка, лоалахошка а, гаргарча нахага а дIахайта цунах зуламаш дувлилга.

Керогазаш кухне мара ма йоагае!

БIарг ца лоkхаш ма йита йоагаш йола пишкаш, фаткенаца йоагош йола прибораш.

Н. КОМАРОВИЧ,
Нохч-ГIалгIай МВД УПО пожарни тIахьожама пачхьалкхен отдела начальник.

«МОСФИЛЬМА» ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА БУВЗАМАШ

Вай мехкарча йоккхагIйолча киностудеех цхьанне — «Мосфильма» дукха ха йоацаш 50 шу дизад. Цу шерашка студе хьаьъча дукххача къаьгача, лакха художественни кинопроизведенешта юкъе дукххяраш дунен халкъашта юкъе шерра къоабалъяь тIайнца я.

Эггара хьалхара дунен халкъашта юкъера призаш еннай «Мосфильмана» 1937 шера Париже хиннача Дерригдунен выставке. Уж енний Ю. Райзмана «ТIеххьара бийса», Е. Дзигана «Тхо Кронштадтера да», Г. Александрова «Цирк» яхача картинашта.

«Мосфильма» произведенешта енна дунен халкъашта юкъера призаш тахан лаьрхIа варгвоацаш хIанз дукха я. хIаьта, хетаргахьа, цхьаь цаI дунен халкъашта юкъера кинофорум дIайодац цун мастераша дакъа ца лоацаш.

Цхьабакъда «Мосфильма» дунен халкъашта юкъера бувзамаш алхха творчески вIашагIбеттабаларахи фильмаш дIа-хьа кхахьийтарахи чакхдоалаш дац. ТIа-тIа дукхагIа дегIайоагIа цхьана фильмаш дахара, кинопроизведенеш йоахача хана вIаши новкъостал дара практика.

Мосфильмовцаша 30 совгIа фильм хьадаьд шоай доазол дехьарча коллегашца цхьана, хIаьта хIанз цхьана хьадеш 10 совгIа картина а да.

Дукха ха йоацаш «Россера итальянцаш» яха советско-итальянски картина хьадара болх баь ваьнав режиссер Э. Рязанов. Даьккха доалаш латт «Москва — са безам» яха фильм. А. Миттас японски режиссераца Е. Иосидаца цхьана оттаду из. Кастта «Дерсу Узала» яха писатела В. Арсеньева язъяьча из цIи йолча повеста тIара даьккха фильм «Мосфильме» оттаде волалу цхьаькха цIи хеза японски режиссер Акира Куросава.

«Мосфильмо» чIоагIа бувзамаш хьаллоаттаду социалистически мехкий киностудешца. ХIанз ЧССР-ерча кинематографисташца цхьана ши фильм даккхара болх беш латт Царех цхьанне — къаьнагIа волча чехословацки режиссера О. Вавра оттадеча «Соколово» яхачо — дувцаргда Сийлахь-боккхача Даьхен тIема шерашка СССР территоре тIа инарала Л. Свободай чехословацки бригада хьаярах, советски чехословацки халкъаша фашизмана духьала цхьана лоаттабьча къовсамах. Цхьаькха — «Даькъала хилда цкъ!» яхар — доаккх комедийни фильма мастера режиссера О. Липске. Польски кинематографисташца цхьана оттадергда режиссер С. Колосова «Хьай цIи дагайоагIаш хилалахь» яха фильми Парижски Коммуна турпалах Домбровский Ярославах дола польски режиссера Б. Поремба фильми. «Мосфильм» яхача киностуде «Фильмоки — студио Титоградаца» цхьана доаккхаш долча «Алхха цаI мара боаца никъ» яхача фильма тIа болх беш ва югославски режиссер В. Павлович.

Соалха аьхки японски режиссера С. Ямамотоца доккха производственни новкъостал дир «Мосфильмо» «ТIоми нахи» яха фильм оттадара. Студе цIерагIа дег тIаоа баркал дайтад японски кинематографисташа съемкаш елга дика вIаштIехьдаккхарах. Шоай фильмай эпизодаш йоахача хана «Мосфильмо» деча гIулакхех пайда ийцар индийски режиссера Радж Капурей шведски режиссера Бо Видебергеи. ХIаьта дерригаш а доазол дехьара 270 совгIа фильм хьадаьд «Мосфильм» яхача киностуде новкъосталца. Из новкъостал тайп-тайпара а дукхача дешашца дувзадена а да: производственни гIулакхаш дар, комбинированни калраш яхар, шин тайпара аппаратура реквизит, костюмаш ялар и. кх. дI.

Дукхха советски актераш доазол дехьа фильмаш дахa кхувл. Царна юкъе — М. Ульянов, Н. Крючков, И. Переверзев, А. Кузнецов, Т. Самойлова, Л. Савельева, Ж. Прохоренко, М. Володина, Л. Чурсина, В. Санаев, О. Видов, А. Белявский, П. Глебов, С. Любшин. Шийн аргIанна «Мосфильм» яхача киностуде а шерра пайда эц доазол дехьарча студеша деча новкъосталах, советски фильмашка дакъа лаца хьех доазол дехьара актераш. Укхаза кинош доахача дакъа лоацаш хиннаб доазол дехьара белгалагIа бола актераш: К. Кардинале, Л. Ванухи, С. Лорен, М. Мастрояни (Итали), Х. Крюгер (ФРГ), Ш. Конори (США), П. Финя (Англий), Б. Тышкевич (ПНР), М. Влади (Франция), В. Кохоге (ГДР), К. Курихара (Япони), дукха кхыбараш.

Ала деза, доазол дехьарча студеша новкъостал лаьдецарен кхыча мехкий актераша дакъа лаьцадецарен хьадулургдацар вай дукхха фильмаш, эггара хьалха исторически бакъдараш, национальни куци колорити къаьсттача лоархIаме йолаш дараш.

Дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладеш хилар къаьгта хьахьоkхаш дола масал да фашистски полчищаш йохаярах, советски халкъа сийлахь-йоккхача турпалахи морача унах Европа мукъаяккхара гIулакха юкъе це лаьцача хоадамболлаш долча даькъахи дувцаш йола «Освобожденне» яха режиссера Ю. Озерова хьадаь киноэпопея. Из фильм даккхара болх беча дакъа лоацаш хилар Итале, ГДР, Польша, Румыне, Венгре, Чехословаке, Югославе кинематографисташ. Уж берригаш а вIашагIтохаши цар деган уравттадеш хиннар цхьа безам ба — кIоарита гуманистически, бакъ йола, машар чIоагIбар духьа, вIаши дIа-юха дувцар кхетадар духьа, халкъашта юкъера доттагIал бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъе хьинаре дакъа лаца дезаш йола кинопроизведенеш хьаяр.

Советски кинорежиссераш доазол дехьара фильмаш даха кхувлар — тIа-тIа дукхагIа дегIаухаш йола, цхьана леладеча гIулакхий керда форма. «БархI юкь» яха Мюнхене хиннача Олимпийски ловзарашта хетадаь американски фильм даккхара дунен тIарча бокххагIболча режиссераша цхьана хьийхар советски режиссер Ю. Озеров а.

ТолашагIа йолча кердача технически оборудованен шерача производственни базаи, талант йолаш долча творчески низаша а лакха квалификаци йолаш йолча производственно-технически персонало а, студе оттадаьча дукккача фильмай толам баларо — цу дерригача хIамаша «Мосфильмана» чIоагIа безам тIаоа дукккача тайп-тайпарча мехкашка. Цхьа бахьан доацаш дац 1973 шера студе баьхка доазол дехьара хьаьший 3000 сагал дукхагIа хиния хилар. Царца ба дерригача дунен тIа цIи хеза кинематографисташ а кхоана духьашха съемочни майдаш тIа барзбараш а. Тха студе творчески болхлошеи специалисташеи камаьршша дIател царна шоай знанеши опыти.

Социалистическии дегIаухачеи мехкашкара баьхкача ВГИК-а практиканташтеи стажераштеи «даь цIа» а хинна дIаэттай студи, хIаьта шун бокккагIа бола мастераш — цар бокккха творчески никъ даькъала бийцараш. Алхха цхьан 1973 шера студе практика чакхъяьккхай МНР-ерча, КНДР-ерча, ДРВ-ерча, Малерча, Сирерча, АРЕ-рча, кхыча мехкашкарча хургволча 60 кинематографисто.

Боккха никъ хьабенаб студе 50 шера, цхьабакъда хьалхашка да керда гIулакхаш, керда уйлаш плакаши.

Юрий ДОБРОХОТОВ,
«Мосфильма» дунен халкъашта юкъерча бувзамий отдела начальник.

СПОРТ

КХЫ ЦIАЬКХА А СПОРТА МАСТЕР

Укх шера ше дакъа лоацача яхьашка доккха толамаш доахаш хьавоагIа Грознерча «Локомотива» къона самбист Темирбулатов Iийса. Иштта дукха ха йоацаш цох хилар «Локомотива» Центральни Совета чемпион.

ХIаьта массехк ди хьалха Брянске чакхъяьннача Ерригсоюзни Центральни профессиональни Союзий приз яккхара йолча кагирхой яхьашка хьалхара моттиг яькхар вай республикерча къонача самбисто. Спорта мастералла кандидат хиннача I. Темирбулатова цу яхьашна чемпиона цIи яьккхарал совгIа иштта кхоачашйир СССР спорта мастера норматив а.

ХIанз Темирбулатов Iийса укх бетта Вильносе куртйолча СССР чемпионате дакъа лаца ргa кийчлуш ва.

М. САЛМАНОВ.

УЖ КИЙЧЛУШ БА

Заводской районерча Iам тIа тренировочни сбораш гулбеннаб хи тIа гIолла лескаш хьехкаш байдаркаши каноэши хехкараш. Тренировкаш дIахьухьаш ва тайп-тайпарча городашкара 70 совгIа спортсмен. Царна юкъе ба вай республикера бараш а.

Сбораш чакхъяьнначул тIехьагIа тайп-тайпарча яхьашка дакъа лацара царех 12 саг юкъе а волаш вIашагIтеха команда хьаергья.

С. ПАРЧИЕВ.

Московски зоологически музея фондана тIакхийттай шин тайпара экспонат — латимерия (целокант) яха чкъаьра. Дийна охкал оал цунах Iилмахоша. Эггара хьалхарча лаьттан тIарча букъа тIехк ярий кхоачарагIа йола садоалла хIама 70 миллион гаргга шу хьалхагIа еннай аьнна хеташ яр. Цхьабакъда 1938 шера эггара хьалха лаьцар дийна целокат. Цу хана денз кхоэткъа итт гаргга баьккхаб уж форда чура. Московски музее бена чкъаьра зIакаца лаьца бар Коморски архипелага районе. Цун бIоахал — 164 сантиметр, бозал — 65 килограмм.

Iилмахошта хетачох, целокант укх тIеххьарча 300 миллион шера лоадама хувцабеннабац.

СУРТА ТIА: музея цхьан зале. Музея болхлочо М. В. Васильевас хьажа чубаьхкараштa йовзийт керда экспонат.

Б. Корзина сурт.
ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛАЛАШ

Цхьайолча транспортни предприятешка хIанзле а дIадоладеннад транспортни средстваш технически хьажар.

Эггара хьалха баьча тохкамо хьахьекхад, укх шера транспортникаш пачхьалкхен экзаменга во ца кийчбенна хилар. Цхьабакъда хIанз а дукха я наькъагIа кхерам боацаш лелара правилаш дIадехарашка хьежжа йоаца техника.

Технически воча хьал тIа я «Чечингколхозстроя» наькъагIишлой участка транспортни средстваш. Из бахьан долаш доккха во тIакхаьчад цхьанна хIамаина бехке боацача каха.

Город Аргунерча цхьан улицагIа трактораца водаш хинрахи тракторист дIа ца хьанова, наькъа йисте лаьттача шин сага тIатехай машин. Технически вIаштIехьа ца хиларахи тракторист дIа ца хьажарахи царна тIакхийттар водача хана тIехьара юханйикхха прицеп яр. Уж шаккхе а чIоагIа лоа а наь больнице вихьав.

Наькъаш воча хьал тIа хилар а хIаьта иштта хотта болча хана наькъагIа лелара ха дезар кхоачаш ца дар э а бахьан долаш хIалак хила минут яхаяц № 2 йолча пассажирски парка водитель А. Джабраилов. НаькъагIа водача хана ший де дезар де ца лоархIавеш вехача по кювета чу а теха кIалтIакхеосай нахах етта хинна автобус Ираза чубаьгIача пассажирех цхьаккха а лозаваьвац.

Укх тIеххьарча хана авареш дукхагIа ю № 1436 йолча автоколонна шофераша. Алхха цхьан кIирагIа цар бехкагIа наькъашка кхозза хатар хиннад. Авареш яьраш водителаш Х. Мазаев, Ш. Сайдулаев, В. Мирошниченко ба.

ХIанз традици а хинна дIаэттад вай рубрикана кIал таксомоторни парка водителаша наькъашка хадданза еча аварей хьакъехьа хоам белга. Массехк ди хьалхагIа кхы цхьаькха цхьа «такси» а йохаьй цига. Аьча техника наькъагIа лелара правилаш толхаьяча В. Ахмедова юхаметтаоттае езаш ялл.

ХIанз наькъашка гIолла лела болабеннаб юххьанцара мотоциклисташ. Вешта, из-м кхы тамаш е хIама а дац. Деррига телхар фуд аьлча, мотоцикл лехкача юххьанцарча «чIагарго» хатар даьл. Бакъда хIанз деш шийна мара даьдац. Лехка ца ховш а цун га хьежжа удостоверени, номераш йоацаш а хинна ЧIишкара И. Яхьяев, мотоцикл геттара сих а яь, юхакъовла ца а могаш тIакIалтIайиккхав. ПIендараш кагдаь а волаш, больнице вахьа вийзар «баьрий».

Укх дIадахача кIирагIа республика наькъашка ерригa хиннар 33 авари я, 11 сага човнаш а хулаш.

А. ЧЕБУШЕВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

9-гIа март

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 14.00, 18.00. Хадкъа культура университет. Iилмай атеизма факультет, «Коммунистически дунен мораль» яха лекци. 18.30. Документальни а Iилман-популярни а фильмаш. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. 19.30. Болх бу шоалагIа гойтача фильмай кинотеатро.

Химикий культура Дворец. 8.00 «УнахцIено» яхача группа занятий. 10.00 «Бригантина» яха клуб. «ХьалхагIа керда лаьтташ дайзарий турпаленех» яхача циклацара къамаьл. 13.00. Атеиста ди. Программаца да: драматически произведенешкара инсценировкаш, «Тамашийна йоаца тамашенаш». 17.00 Ловз «Вай деношкара ошараш» яха духовой оркестр. 18.00. Болх бу изобразительни искусствай республикански музея филиало.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Къона Ленинец» яха клуб. «Массе а хана хьежалба малх» яха кинофестиваль. 12.00. «Мечтатель» яха клуб. «Сакъердаме сахьат» яха Iуйре. 10.00. Волейболах ловзара яхьаш. 17.00. «Глобус» яха клуб. «Сийлахь-воккха Кобзарь» яха къамаьл. 19.00 Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» ансамбль.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 15.00. Шашкаех ловзара яхьаш. 19.00. Дерригача дунен кхалнаьха Денна хетаь «Огонек».

Дешара болхой ЦIа. 16.00. Къахьегама ветераний цIейна хетаь торжественни сайре. Художественни самодеятельноста концерт.

КИМ цIерагIа клуб. 14.00. Кхалнаьха цIейна хетаь берий Iуйре. 17.00. Художественни самодеятельноста концерт.

10-гIа март

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30. Кино дукхадезарий семинар. 12.00. ТIахьех «Iомале хоза халхавала» яхача баьлии халхарий школа. 19.00 Кагирхой салаIара сайре. 19.30. Болх бу шоалагIа гойтача фильмай кинотеатро. 19.00. «Атеист» яхача агитбригада театральни сайре. «Устнан»» яха спектакль.

Химикий культура Дворец. 10.00 Къонача шахматистий вIашагIкхетар. «Товтолг» яха берий кинотеатр «Хозачун дунен тIа» яха фестиваль. 12.00. «Бригантина» яха клуб. «ПаргIатта дека илли» яха Iуйре. 14.00. Истола тIарча теннисах ловзара яхьаш. 18.00. Болх бу изобразительни искусствай республикански музея филиало. 19.00 Ловз «Гармония» яха вокально - инструментальни ансамбль.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 12.00. «Мечтатель» яха клуб. Дерригача дунен кхалнаьй кхалиьха цIейна хетадаь художественна самодеятельноста коллектива концерт. 17.00 «Глобус» яха клуб. «Сийлахь-воккха Кобзарь» яха къамаьл. 19.00 Кагирхой салаIара сайре. «Ловз» «Экспресс» яха ансамбль.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 12.00. Болх бу «Орленок» яхача берий кинотеатро. 10.00. БIаьстенах дикагIа сурт диллара йола конкурс. 16.00 Сийлахь-воккхача украински поэта Т. Г. Шевченко хетадаь къамаьл.

КИМ цIерагIа клуб 20.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Старопромысловскера кагирхой» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

СССР-аи ГРЕЦЕНЕИ ЮКЪЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ГIУЛАКХАШ ДIАДОЛАДЕННА 50 ШУ ДИЗАРГА

ДОТТАГIАЛА ТРАДИЦЕШ

«Гречески халкъа цIакхха а дицлургдац, ший кортмукъале эрсий халкъ бахьан долаш хилар... ХIанз а аз машарен кийсхони, боккъонцарча кортмукъален уйла еш, с къамаьл деш, са бIаргашта хьалхашка отт Советски Союз...»,— яьхад вовзаш волча гречески поэта Костас Варналиса, Халкъашта юкъе машар чIоагIбара долча «Дуненхалкъашта юкъерча Ленински преме» лауреата.

Дукхача бIаьшеренашка денз хьадоагIаш да эрсийи грекийи халкъашта юкъерча доттагIлен бувзамий истори. Туркий лоала кIал латтача хана а грекашта, Балканерча кхыча къамашта а санна, Россех гуш хиннай алхха цаI мара йоаца ког гIортолгеи шоашта кортмукъле лургьяри. 1814 шера Одессе хьаяьй грекаш оттомански дукъа духьалгIовттара юкъмоттиг. Цу восстане Греціена пачхахьалкхен кортмукъале елар, ХIаьта эрсий - туркий тIема ханара йоккхий топаш, моттигерча наха царех оалача тайпара, Ушакова йоккхий топаш, массе а ханара дега чIоагIа еза реликеи а хинна латт Корфу яхача гречески гIайрен тIа.

Традиционно хьадоагIаш дола шин мехка юкъера дика гIулакхаш кхы тIа а дукхха чIоагIделар Сийлахь - боккха Октябрь котбаьнначул тIехьагIа. Греци кортмукъеи шин лоIамеи хилийтара къовсам лоаттаберий тешаме доттагIий а хинна дIаэттар советски нах. В. И. Ленина чIоагIа харцбир Греци низагIа хьалхарча дунен тIема юкъейоалаяь империалисташ. 1923 шера август бетта фашистски Итали Корфу яха гречески гIайре дIалаца гIертача хана Советски Союзо гучаьккхар Муссолине агрессивни политика.

Гречески халкъ вай халкъаца дег тIара безаме хилар бахьан долаш 1924 шера Греце пачхьалкхено соцам бир Советски Союзаца дипломатически гIулакхаш леладе. 1924 шера 8-ча марта СССР-еи Греции пачхьалкхенаша вIаши дIа-хьа новкъосташ яхьийтар, цул тIехьагIа гречески посланника Москве тешама грамоташ дIаелар. Уж дIалуча СССР ЦИК Председатела М. И. Калинина вай, мехкий халкъашта юкъерча даггахьарча доттагIалах дIайха деш аьлар, из доттагIал цахадлаш дегIадоагIарги чIоагIлурги хиларах ше тешаш хилар белгал а даьккхар.

Дипломатически гIулакхаш дIадоладалара тIеххьа шин мехка юкъе таможенни барт бир, йоххара - эцара договор а дир. Греце хьааха доладелар советски товараш — мехкдаьттен цун продукташ, кIор, хьу, цемент, ялат. хIаьта СССР-е — традиционно Греце экспорта товараш: бокъабаь сомаш, оливковой даьтта, маслинаш, цитрусаш. Греце викалаша дуккхаза белгалдоахар СССР-ца торговли лелаяр экономически чIоагIа пайдане хилар.

ШоллагIа дунен тIом хиннача шерашка гречески патриоташ майра латаш хилар шоай мохк шин лоIаме хилийтара тIехьа. Партизански отрядех вIашагIъеллача Греце халкъмукъададккхара эскара (ЭЛАС-а) духьала 12 дивизи оттайр оккупанташа. Духьален болам айбалара доккха гIо-новкъостал дар Советски Эскаро Сийлахь - боккхача Даьхен тIема фронташка доаха толамаш.

Ясcен Кишиневен юххе гитлеровски эскараш доха а даь, Балкански ахгIайрен къилбаседе гIолла толамца дIахьалха додача Советски Эскаро гобара кхерам тIатессар Грецерча фашистий дивизешта. Толамца тIалаташ цар ЭЛАС-а низаш а, цар шоай мехкара аракхайсар оккупанташ. Гречески патриоташа оагIох оагIув а теха латаш бар тIема хьалхарча шера фашистски плен нийсбенна советски салтий а. Греце нийсбенна уж, патриотий новкъосталца лагерашкара байдда кIалхар а баьнна, Духьален отрядашка майралца тIом беш бар. ЦIакхха йовргйоацаш сийле яькхар Пелопоннесе тIом беш хиннача «эрсий батальоно». ТIем тIа байнача тIемахой кашамаш да хIанз Салоникашка, Ханье, мехка кхыча городашкеи юрташкеи.

Советски наха цIаккха а дицлургдац юкъарча моастагIчоа — фашизма духьаларча къовсаме гречески халкъа карагIдаьнна турпале гIулакхаш. иштта СССР-а духьаларча тIем тIа цхьаккха гречески салте вайта нацисташта ца магар а.

Цу тайпара исторе оагIонаш — дIахо йодача хана васкет да. ХIанзара реакци гIерт вай халкъаш вIаши гаргаозаш дола традиционни доттагIал хоададе, цо дувш вIалла боацача «советски кхерамах». Къаза низаш ду вай халкъашта юкъера традиционни доттагIал дегIадоаладара дукххадар карагIдаьннача Греце Коммунистически парте къонгашта.

СССР-аи Греценеи юкъера дипломатически гIулакхаш дIадоладенна ах бIаь шу дизарца Советски наха моаршал лу доттагIлен гречески халкъага, машар болаш, тоаденна, ираз долаш из хилар а лов.

И. ПОПОВА.
(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

9 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Бераштa бола фаьлг. 10.00 — Киноконцерт. 10.30 — Дай-новной, шоана. 11.00 — ДоттагIий вIашагIтох экрано. Советски Союз — Болгари. 11.45 — «УнахцIено» яха Iилман-популярни программа. 12.15 — «Саг йоалларь» яха художественни фильм. 13.25 — «Кердадар лахар». Передача дIахьу йоазонхочо Смирнова. 14.00 — СССР-а халкъий 3-гIа йола Iан спартакиада хьаелар. 16.00 — Телевизорашка хьожарий письмойх йола музыкальни программа. 16.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 17.00 — Босбола телевидени. «Хьайбай дунен тIа». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — СССР-а халкъий 3-гIа йолча Iан спартакиаде. 18.30 — Босбола телевидени. «Нормандия» яха документальни фильм (Франци). 18.50 — «Голубой огонека» оагIонаш тIа гIолла. 19.35 — Босбола телевидени. «Музыкальни берь» яхача телевизионни спектакла премьера. Автор Калиненко. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Ког-соалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. Кхалнах. Шоай лоIамах йола программа. Германе Федеративни Республикера передача. Иистеяьча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

14.45 — Концерт. 15.15 — «МаIаш наьха хор». «Чаккйоалаш йола пешка». «Кхаба» яха телевизионни фильмаш. Грузински телевидени. 16.30 — «Вайнах» яхача самодеятельни вокально инструментальни ансамбла концерт. 17.00 — «Шаьккхаза я безамах» яха художественни фильм.

10 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Бераштa йола Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союзана гIулакх деш ва. 11.00 — «Поэзия». Шевченко ваь 150 шу дизарга. 11.30 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 12.00 — «Юртара сахьат». 13.00 — «Петр I» яха художественний фильм. 2-гIа сери. 14.45 — «Ашараш—тахан». 15.30 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.00 — Босбола телевидени. «Киноникъбархой клуб». 17.00 — Босбола телевидени. Ког-соалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. ДIахьоккхаш йола выступлени. Германе Федеративни Республикера передача. Переринах кердадараш. 19.30 — СССР-а халкъа артиста Магомаева а РСФСР-а халкъа артиста Силантьева хьалхале лелаеча эстрадно - симфонически оркестра а концерт. Союзий Цен Колонни залера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — СССР-а халкъа артиста Магомаева концерта трансляци дIахоахьар. 22.40 — Спортивни программа. 23.40 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

14.45 — «Зорька» (гIалгIай меттала). 15.15 — «Меченый атом» яха художественный фильм. 16.50 — «Къона ленинхо».

РАДИО

9 март

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаши хоттамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — «Сесагаца барта ца хилча» яха Ведзижева дувцар (гIалгIай меттала). 13.20 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (гIалгIай меттала). 14.00 — «Ше сийгаш» (гIалгIай меттала). 14.15 — «Яхье довлар доттагIал леладар да» яха беседа (гIалгIай меттала). 14.30 — «Сага дикала оалаш» яха Чебалина очерк (эрсий меттала). 15.15 — Электромеханически завода хьалха латтараштa дола концерт (эрсий меттала). 15.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. радиошкола (нохчий меттала). 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 13.00 — «Уйлаш а ног а хьона да. Дагахе» яха композици (нохчий меттала). 13.30 — «ЗIок-моза» яха сатирически радиожурнал (нохчий меттала). 14.00 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала). 14.30 — Нохч-гIалгIай беламе иллеши халхара ашараши (нохчий меттала). 15.15 — КПСС-а XXIV-ча съезда соцамаш кхоачащде. Волхлой дезала сийле (эрсий меттала). 15.30 — КIириндийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 16.15 — «Болхлой класс коммунизм хьальяра керттера низ ба» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.30 — «Общественни порядкана ха тIа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.50 — Ашараш. 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (гIалгIай меттала).

10 март

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Юрта боахама знаней

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоалаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 2—7. Грозне 3—5 градус йовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарен, ер., шоаттен деношка.

СФ02077. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 2450.